

**Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická**

**Prevence týrání dětí na Šumpersku
Tereza Šebestová**

**Bakalářská práce
2011**

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza ŠEBESTOVÁ**
Osobní číslo: **H08603**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Prevence násilí na dětech na Šumpersku**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1.Úvod 2.Formy násilí 3.Národní kampaň pro prevenci násilí na dětech 4.Popis situace v ČR
5.Sociálně-právní ochrana dětí -Úmluva o právech dítěte 6.Pomáhající organizace a instituce
7.Rizikové rodiny 8.Výchova bez násilí 9.Popis a anlyza prevence násilí na dětech na Šum-
persku (organizece, akce, projekty...) 10.Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Dvořáková D.: Sociálněpatologické jevy, Brno: Drom, 2004
Dytrych Z.: Mladé rizikové rodiny, Praha: Výzkumný ústav psychiatrický, 1987
Milfait R.: Komerční sexualizované zneužívání, Praha: Portál, 2008
Pöthe P.: Dítě v ohrožení, Praha: plus G, 1996
Krausová L.: Sociálně-právní ochrana dítěte, Praha: ASPI, 2006
David R.: Práva dítěte, Olomouc: nakladatelství Olomouc, 1999

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Adriana Sychrová**
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2011**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Mgr. Ilona Moravcová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 7.3.2011

Tereza Šebestová

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Adrianě Sychrové za její trpělivost, věcné rady, připomínky a odborné vedení této práce.

ANOTACE

Domácí násilí patří k tématům, kterým je v posledních letech věnováno u nás více pozornosti. Za domácí násilí považujeme všechny druhy fyzického, sexuálního a psychického násilí ve všech typech intimních vztahů. I když se může zdát, že takových témat, která by si zasloužila naši pozornost, je celá řada, domácí násilí se v posledních letech stalo tak častou zakázkou krizových pracovišť, že považují za vhodné dát mu výjimečné postavení.

Pozitivním úkazem posledních let je fakt, že s problémem týrání a zneužívání má odvalu vyhledat stále více lidí. Jistě je to osvětou, ale také proto, že vzniká více míst, kam s tímto problémem je možné přijít a obdržet adekvátní pomoc.

KLÍČOVÁ SLOVA

Týrání, prevence, syndrom CAN, práva dětí, riziková rodina

TITLE

Violence prevention against children in the Šumperk

ANNOTATION

Domestic violence is one of the topics that in recent years devoted more attention to us. For domestic violence, we consider all types of physical, sexual and psychological violence in all types of intimate relationships. Although it may seem that such issues, which would deserve our attention are numerous domestic violence in recent years become part of the contract so critical sites that I consider it appropriate to give it a unique position. A positive phenomenon in recent years is that the problem of torture and abuse has the courage to search for more people. Sure it's raising awareness, but also because there is more places where this problem can come and receive adequate assistance.

KEYWORDS

Abuse, prevention, syndrome, children's rights, families at risk.

Obsah

- **Prohlášení**
- **Poděkování**
- **Anotace**
- **Anotace v Aj**

0	ÚVOD	1
1	FORMY NÁSILÍ	2
1.1	<i>Domácí násilí</i>	9
0	RIZIKOVÉ RODINY	11
1	<i>Typy matek</i>	13
2	<i>Rizikové děti z hlediska CAN</i>	14
3	INTERVENCE	16
3.1	<i>Intervenční programy orientované na rodinu</i>	20
2	SOCIÁLNĚ – PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ	23
4.1	<i>Kdo zajišťuje sociálně-právní ochranu dětí</i>	26
4.2	<i>Úmluva o právech dítěte</i>	28
4	POPIS SITUACE V ČR	31
2.1	<i>Orientační studie</i>	32
5	POMÁHAJÍCÍ ORGANIZACE A INSTITUCE V ČR	35
6	NÁRODNÍ KAMPAŇ PRO PREVENCI NÁSILÍ NA DĚTECH	39
3	POPIS A ANALÝZA PREVENCE NÁSILÍ NA DĚTECH NA ŠUMPERSKU	43
4	ZÁVĚR	54

– **Seznam použité literatury**

„Domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí vůbec, přičemž je současně formou nejméně kontrolovanou a co do své frekvence a závažnosti nejvíce podceňovanou.“
(H.J.Schneider, německý kriminolog)

Téma prevence násilí na dětech na Šumpersku jsem si vybrala, protože to je látka závažná a složitá, ale

Tato bakalářská práce si klade za cíl seznámit společnost se základními pojmy, která se daného tématu týkají.

Popisuje a dále definuje formy násilí, rizikové rodiny, sociálně – právní ochranu dětí, organizace a instituce, které pomáhají obětem. Věnuje pozornost i Národní kampani pro prevenci násilí na dětech, popisu situace v ČR a na Šumpersku (viz níže).

Práce si dává za stěžejní cíl prevenci ať celorepublikovou nebo ve zvláštní kapitole i v oblasti Šumperska, především jde o primární, sekundární nebo terciální, děti ve věku do 18 let (což je necelých 21%¹), kteří jsou oběťmi násilí nebo jen potencionální obětí, z důvodů špatného rodinného zázemí nebo nějakého jiného, který je označován za rizikový.

Základní metodou práce je popis současné situace na základě textů odborných publikací, akademických prací a dostupných statistických údajů ČSÚ nebo Olomouckého kraje.

---

¹

Czso.cz: Kraje[online]. 2010 [cit. 2010-11-21].

Dostupné z WWW: < http://www.czso.cz/kraje/ol/publika/rok2003/sldb_su/data/2.htm#22 >.

1 FORMY NÁSILÍ

Tímto pojmem se označuje fyzické, psychické a sexuální násilí, které se odehrává v soukromí, je opakované a má eskalující tendenci.

Násilí může vzniknout ve všech typech rodinných a obdobných vztahů. Vyskytuje se v rámci celé společnosti, tzn. týká se všech bez ohledu na jejich vzdělání, sociální postavení, životní styl, náboženskou orientaci, rasu a věk.

1. Tělesné týraní:

-dle Matouška (2010) je definováno jako fyzické ublížení dítěti nebo nezabránění ublížení či utrpení dítěte, a to tam, kde je určitá znalost či důvodné podezření, že zranění bylo způsobeno anebo že mu vědomě nebylo zabráněno.²

Můžeme ho rozdělit na aktivní a pasivní povahy:

K týraní aktivní povahy dle Gjuričové řadíme³:

A) *Poranění zavřená* – vyznačují se poškozením tkání a orgánů tupým násilím, zpravidla bez porušení kůže. Tato poranění vznikají účinkem náhlého a prudce působícího úderu nebo tlaku na tělo nebo nárazem těla na tupý předmět. Průběh, závažnost a následky se řídí stupněm působícího násilí a umístěním rány na těle.

-otřesy, pohmoždění, vytrhávání vlasů, poranění svalů, kostí, poranění hlavy, třesení, apod.

B) *Poranění otevřená* – ranou rozumíme každé porušení kůže, sliznice nebo povrchu některého orgánu. Je vždy i zásahem do celého organismu. Může jít o ztrátu krve následkem krvácení navenek, do tělních dutin, nebo do tkání a orgánů, apod.

---

² MATOUŠEK, et al. *Sociální práce v praxi*. 2. [s.l.] : Portál, s. r. o., 2010. str 27.

³ GJURIČOVÁ, KOCOURKOVÁ, KOUTEK. *Podoby násilí*. 1. Praha : Vyšehrad, 2000.

-rány na hlavě, krvácení, rány na hrudníku, popáleniny, bezvědomí, bolesti břicha, křečové stavy, apod.

C) *Mnohočetná zranění* – objevují se v rámci syndromu CAN všude tam, kde situace dítěte, nejčastěji v rodině, se postupně stává velmi nepříznivou a kde již dítě delší dobu trpí především opakovanými útoky pachatele. Pokud je obětí agrese též matka, trvá objevení takového ohrožení členů rodiny relativně velmi dlouho.

-Vedle četných oděrek, pohmožděnin, nejrůznějších typů ran se zjišťují fraktury i vnitřní krvácení, a to vše nejrůznějšího data a původu, při celkovém stavu a těžkém psychickém a emocionálním zasažení dítěte.

Závažnost a naléhavost těchto stavů nečiní přílišné diagnostické potíže, řešení osudu dítěte však musí být zásadní a radikální, neboť prognóza v takových podmínkách je krajně nepříznivá.

Za fyzické týrání pasivní Dytrych považuje⁴:

Nedostatečné uspokojení alespoň těch nejdůležitějších tělesných potřeb dětí, a to i v návaznosti na psychické a sociální potřeby. Jde o úmyslné, ale i neúmyslné nepečování při závažných psychických poruchách či značné nezralosti rodičů dětí.

Výsledkem je neprospívání dítěte, jeho menší nebo větší zanedbanost, nedostatečné rozvinutí jeho sil a schopností ve všech oblastech života.

- *porucha v prospívání dítěte neorganického původu* – vyskytuje se převážně ve zchudlých a společensky málo přizpůsobivých rodinách. Společným rysem tohoto syndromu je nedostatečná výživa jak po stránce kvalitativní, tak i po stránce kvantitativní s výslednou těžkou dystrofií či atrofií. Ta se projevuje ve výrazné podváze a v nejtěžších případech i v zástavě růstu.

- *nedostatek zdravotní péče* – vědomé odmítání zdravotní péče, zvláště jedná-li se o péči léčebnou, je u nás vskutku spíše výjimkou. Méně vzácně se objevuje odpírání preventivní péče, včetně očkování. Přitom je u nás, na rozdíl od řady západních zemí, jak preventivní péče, tak očkování povinné. Rodiče či jiní vychovatelé způsobili dítěti nějakou újmu na zdraví, bojí se právních důsledků svého činu, a proto s ním k lékaři nejdou. Doufají ve spontánní uzdravení dítěte a tak mu vlastně odpírají první pomoc. Sem musíme řadit i situace, kde rodiče nezabezpečují dítěti kvalitní hygienickou péči, dostatek ochrany, něhy a lásky, která je rozhodující zvláště v časném období po narození a na níž je existence dítěte i závislá.

- *nedostatky ve výchově a vzdělání* – jedním z významných práv dítěte je právo na vzdělání. Zdaleka není uspokojováno u všech dětí, zvláště pak v rozvojových zemích. Zde se vyskytuje negramotnost u velkého počtu dětí, to je jedna z významných známek situace dětí v dané zemi nebo etnické skupině. Avšak ani v rozvinutých zemích není vždy toto právo plně zajištěno. To je patrné především tam, kde mentální kapacity dítěte pro nedostatečnou stimulaci a učení nejsou zcela rozvinuty a vzdělanostní úroveň dítěte neodpovídá jeho možnostem. Nedostatky ve výchovné péči se pak projevují zanedbaností v jejím širším pojetí.

Nedostatek přístřeší, ošacení, ochrany, nezabezpečení domova, vhodných životních podmínek a nedostatečná pozornost k nepříznivým vlivům ohrožujícím zdraví a život dítěte patří k závažným jevům nejen minulosti, ale i současnosti.

„Takovéto jednání vede ke specifickému chování dítěte, které se projevuje zejména strachem a vyděšeností z konkrétních dospělých osob, pasivitou nebo naopak agresivitou, studem za modřiny a jiná poranění (např. dítě se raději omluví z hodiny tělocviku, než by vysvětlovalo, jak přišlo k modřinám, které má

na těle) hladem po pozornosti a citu jiných dospělých, lítostivostí, strachem z návratu domů, útekem z domova, poruchami spánku, včetně nočních můr.⁵

2. *Psychické týrání (citové)*

Je hůře dokumentovatelné a prokazatelné než tělesné týrání. Psychické týrání spočívá v tom, že rodiče při tomto delikventním chování otřesou sebedůvěrou a sebeúctou dítěte.

Tento druh týrání je typičtější v ústavní výchově, ale bohužel se vyskytuje i v rodinách.⁶

Slaný (2008) popisuje psychické týrání jako⁷:

- a) *slovní útoky na sebevědomí dítěte* - jde o nadávky, často jsou vulgární
- b) *opakované ponižování dítěte* - uvádění dítěte do situací, kdy jsou uráženy jeho lidské kvality, dítě je například nuceno vykonávat pro něj ponižující práce či úkony
- c) *zavrhování dítěte* - dítěti je dáváno najevo, že je pro rodinu či rodiče nedůležitým, nepotřebným, nejsou brány ohledy na jeho přání a potřeby
- d) *násilná izolace dítěte* - může jít o izolaci od vrstevníků, širší rodiny, sourozenců, rodičů
- e) *kontrolování dítěte s cílem vyvolat u něj pocit citového ohrožení*, např. výroky typu „stydíme se za tvé chování“, „těmi špatnými známkami nás utrápíš“

---

⁵ MATOUŠEK; PAZLAROVÁ. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. 1. [s.l.] : Portál, s. r. o., 2010.

⁶ MATĚJČEK, DYTRYCH. *Děti, rodina a stres*. 1. Praha : Galén, 1994

⁷ SLANÝ J.2008: *Syndrom CAN (Syndrom týraného dítěte)*, 1.vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě 2008

- f) *podrývání sebedůvěry a sebevědomí dítěte opakovaným urážením a podceňováním* - dítěti je dáváno najevo, že ničeho nemůže dosáhnout, nic nedokáže udělat, například „ty to stejně neumíš“, „ty to nedokážeš“, apod. a také srovnávání dítěte se sourozencem, jenž je podle rodičů chytřejší
- g) Dopady psychického týrání na dítě záleží na intenzitě, délce trvání a také na jakém vývojovém stupni rozvoje osobnosti k tomuto jednání dochází. Jsou děti, které reagují stažením, stávají se ustrašenými, úzkostnými. Snadno se rozplácí. Jejich sebedůvěra a sebehodnocení jsou velmi nízké. Obtížně se dokáží nejen prosazovat, ale i vyjádřit svá přání, své požadavky, ale i názory. Jiné děti naopak reagují spíše agresivně, razantně prosazují své.

Psychické týrání nezanechává přímo stopy na těle dítěte, ale přináší tyto problémy: opožděný vývoj, pomočování, lhaní, krádeže, násilné chování, nápadná neposlušnost vůči dospělým, zhoršení školního prospěchu, smutek atd.

3. Sexuální zneužívání popisuje Dvořáková následovně⁸:

Objevit a prokázat sexuální zneužití bylo vždy nesnadné, neboť tento jev se vyskytuje ve všech dobách a kulturách, jen citlivost a vnímavost k němu kolísala. Velmi zjednodušeně můžeme o sexuálním zneužívání říci, že se při něm dospělý sexuálně uspokojuje dítětem nebo dítě zneužívá v oblasti prostituce a pornografie.

Mlčenlivost dítěte si poté vynucuje psychickým vydíráním, vyhrožováním, různými odměnami či tresty. Dítě je tímto chováním dospělého natolik vyvedeno z míry, že přestože není zpravidla použita hrubá fyzická síla, dítě o svém utrpení mlčí, snad proto, že mnohdy reakce okolí jsou ještě horší než čin sám.

- a) *kontaktní (dotykové)* – dochází k pohlavnímu kontaktu, včetně laskání na prsou a na pohlavních orgánech dítěte, pohlavnímu styku či análnímu styku.

b) *bezkontaktní (bezdotykové)* – například setkání s exhibicionistou, účast na sexuálních aktivitách, kde nedochází k žádnému tělesnému kontaktu, vystavování dítěte pornografii.

Formy sexuálního zneužívání:

- *exhibicionismus* – bezkontaktní forma, při níž dospělý ukazuje svoje genitálie okolí, často předčasně dítěti.
- *obtěžování* – dotyková formy, jedná se o sexuální útok, při kterém je dítě dospělým obtěžováno, líbáno, osaháváno. Často provázeno slovním obtěžováním (vulgární slova, gesta).
- *sexuální útok* – dotyková forma sexuálního kontaktu dospělého s dítětem, kdy se dospělý, za užití síly.
- *znásilnění* – dotyková forma sexuálního zneužívání a označuje vynucený pohlavní akt.
- *sexuální turistika* – formy kontaktní. Dětskou pornografii a prostituci bychom spíše očekávali v jiných zemích, ale i u nás se tento je v také pomalu rozšiřuje. Cizinci k nám přijíždějí již s cílem, že se zde sexuálně uspokojí dítětem.

Prožité psychické trauma má krátkodobé ale i dlouhodobé následky. Mezi nejnápadnější krátkodobé příznaky patří strach, úzkost, pocity viny a hanby, deprese a nízká sebeúcta. Dítě přestává důvěřovat dospělým, může dojít k nápadným změnám chování, ke zhoršení školních výsledků.

K nápadnějším příznakům patří nepřiměřené sexuální chování, sebepoškozující a sebevražedné chování.⁹

4. Komerční sexuální zneužívání dětí:

Za komerční sexuální zneužívání dětí Dytrych (1995) pokládá použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo za odměnu v naturáliích mezi dítětem, zákazníkem, a jinými, kdo vydělávají na obchodu s dětmi pro tyto účely.¹⁰

Dytrych uvádí tyto 3 formy¹¹:

- *dětská prostituce* - definována jako zjednání nebo nabízení služeb dítěte k provádění sexuálních aktů za peníze nebo jinou odměnu
- *dětská pornografie* - definována jako zobrazení dítěte při výslovné sexuální činnosti, skutečné nebo simulované nebo vystavování pohlavních orgánů pro uspokojování uživatele, zahrnuje výrobu, rozšiřování nebo používání takového materiálu
- *obchodování s dětmi* - považovány všechny aktivity zahrnující získávání dětí za účelem sexuálního vykořisťování jakýmikoliv prostředky, např. únos, prodej, fingované domácí práce, použití síly...

---

⁹ DVOŘÁKOVÁ. *Sociálněpatologické jevy*. 2. Brno : Drom, 2004.

¹⁰ DYTRYCH, et al. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. Praha : Grada Publishing, 1995. str 20

¹¹ DYTRYCH, et al. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. Praha : Grada Publishing, 1995. str: 22

Důsledky komerčního sexuálního zneužívání dětí se pohybují ve dvou významných rovinách:

- Riziko positivity HIV a nemocí AIDS
- Devastace osobnosti dětí s projevy vývojových stigmat, jejichž obraz je různý podle věku dítěte, kdy došlo ke komerčnímu zneužívání

5. Zanedbávání:¹²

Zanedbaností se míní zpravidla následky nedostatku výchovy v prostředí socioekonomicky nízké úrovně. Zanedbané dítě vyrůstá obvykle v jednoduchém, primitivním prostředí, s nedostatečnou hygienou, bez vhodných vzorů vyspělého chování. Nechodí řádně do školy a nemá ve svém prostředí příležitost rozvinout svůj psychický potenciál.

V takovéto zanedbanosti se pak hledal původ „mravní zpustlosti“, vyššího výskytu kriminality, apod.

-může se jednat o zanedbání:

- Tělesné
- Citové
- Výchovy a vzdělávání

1.1 Domácí násilí

Domácí násilí zahrnuje všechny formy fyzického, sexuálního a psychického násilí ve všech druzích blízkých vztahů.

---

¹²

GJURIČOVÁ, KOCOURKOVÁ, KOUTEK. *Podoby násilí*. 1. Praha : Vyšehrad, 2000.

Domácí násilí je totiž tak složitým jevem a nabývá tolika rozmanitých podob na straně pachatele i oběti, že připouští řadu různých interpretací a závisle na to i řadu doporučení, jak by se s domácím násilím měli zacházet.¹³

Charakteristickými rysy domácího násilí jsou¹⁴:

- **Opakování a dlouhodobost** - z jednoho útoku jakéhokoli charakteru ještě nelze určit, zda jde o domácí násilí. Může to však být jeho začátek
- **Eskalace** – od urážek se stupňuje k psychickému snižování lidské důstojnosti až k fyzickým útokům a závažným trestným činům ohrožujícím zdraví a život
- Jasně a nezpochybnitelné **rozdělení rolí** osoby ohrožené a osoby násilné – domácí násilí nejsou vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde se role osoby násilné a osoby ohrožené střídají
- **Neveřejnost** – probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly

„Výzkum násilí v rodině je všude ve světě poměrně novou záležitostí (více než 25 let se tomuto problému věnují např. v Austrálii, USA, VB, Slovensku a v ČR). Výsledky prvních šetření výzkumů v těchto státech přinesly údaje o značném rozsahu násilí v rodinách. Společnost na tato zjištění zpočátku vždy reagovala velmi odmítavě, zejména pojem „týrání či násilí“ se zdál příliš silný, neboť veřejnost odmítala uvěřit, že situace je skutečně tak zlá. Postupně se však ukázalo, že se sice počet a charakter případů v jednotlivých zemích liší, ale přesto je domácí násilí vážným problémem přítomných ve všech zemích a

---

¹³ MATOUŠEK, et al. *Sociální práce v praxi*. 2. [s.l.] : Portál, s. r. o., 2010.

¹⁴ *Donalinka.cz: Základní informace*[online]. 2010 [cit. 2010-11-21].

Dostupné z WWW: <

http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=348/>.

sociálních vrstvách bez ohledu na vzdělání, náboženství, věk nebo etnickou příslušnost pachatelů, resp.obětí.

Závažnost násilných činů páchaných v rámci rodiny je možno doložit poměrně přesvědčivě zejména na jejich následcích. Narušení pocitu bezpečí v rodině může způsobit, nezávisle na fyzické újmě, velmi vážná a dlouhodobá psychická poškození vedoucí až k neurotickým a psychosomatickým poruchám, fobiím, suicidálním tendencím, apod.¹⁵

2 RIZIKOVÉ RODINY

„Formálně lze rodinu definovat jako „skupinu“ vytvořenou přinejmenším ze dvou členů odlišného pohlaví, mezi nimiž neexistují pokrevní pouta.

Rodina má i své základní funkce, které by měla splňovat, aby členové rodiny byli spokojení.

Všechny funkce rodiny zaznamenaly během času v závislosti na celospolečenském vývoji mnoho změn. Změnou prošla a stále prochází i funkce výchovná, která se ve vztahu rodina X život plní závažnou roli.

Nicméně lze ve vývoji jedince a rodiny najít na časové ose momenty, kde se rizikové faktory kumulují a jsou z hlediska zevního pozorovatele jasné i popsatelné. Hledání a nalezení rizikových faktorů, které mohou v nejrůznějších kombinacích působit na současnou nebo budoucí prosperitu rodiny, má hluboký smysl pro tvorbu preventivních zásahů. Ty se pak mohou stát postupně součástí zacílených různých opatření, jejichž smyslem je uchovat stabilitu rodiny a bránit negativním důsledkům plynoucím z poruch rodinného života pro jedince i pro společnost.¹⁶

---

¹⁵ MATOUŠEK, et al. *Sociální práce v praxi*. 2. [s.l.] : Portál, s. r. o., 2010. str: 227-228

¹⁶ DYTRYCH. *Mladé rizikové rodiny : Psychická a sociální situace mladých rizikových rodin*. Praha : Novinář, 1987. str: 6

Dle Matějčka s Dytrychem (1994) lze rodiče, kteří týrají své děti, rozdělit do dvou skupin¹⁷:

První skupina: jsou to psychopatické osobnosti asociálního charakteru, často s kriminální minulostí a závislostí na alkoholu, drogách či výherních automatech, s rysy agresivity a nezdrženlivosti, s nedostatečně rozvinutými vyššími city. V těchto rodinách dochází nejčastěji ke smrtelným následkům a týrané dítě je zde přímo ohroženo na životě a zdraví. Náprava je obvykle nemožná, takže jedinou záchranou je včasné odebrání dítěte a zajištění náhradní rodinné péče.

Druhá skupina: sem patří rodiče navenek spořádaní, avšak osobnostně nevyzrálí, často přetížení, stresovaní, bez dostatečné empatie, kteří nepřiměřeným a surovým trestáním řeší zpravidla výchovné či výukové problémy. S těmito rodinami, pokud je vytvořen citový vztah k dítěti, je možno pracovat a popř. i pod hrozbou trestního stíhání je přimět ke změně výchovných postojů.

Praxe potvrzuje, že rodiče, kteří týrají své děti, většinou sami byli v dětství týráni. Jde o patologický model rodičovského chování, který se často přenáší do dalších generací.

Ale samozřejmě shora uvedené body nemůžeme brát jako obhajobu

U nás výzkumy na určení rizikových osob nebyly dosud provedeny, ale můžeme realisticky soudit, že z potenciálně „ohrožujících“ skupin dospělých tu budou zastoupeni:

- Lidé s anomálním vývojem osobnosti, s agresivními povahovými rysy, lidé impulzivní, nezdrženliví, trpící neurotickými obtížemi, atd.
- Lidé závislí na alkoholu a drogách

- Rodiče ve věku mladistvém, lidé rodičovsky nezralí a nevyspělí
- Lidé se zvláštním životním stylem (někdy i příslušníci některých náboženských sekt)
- Lidé žijící chronicky ve stresové situaci (např. „uražení a ponížení“, zklamání, někdy i lidé neúspěšní a dlouhodobě nezaměstnaní)

2.1 Typy matek, které mají sklon k zanedbávání dětí popisují Matoušek a Pazlarová takto¹⁸:

- **Apatické matky:** typickým znakem jejich chování je pasivita, uzavřenost a absence expresivity. Velkou roli zde hraje chudoba. Hlavní rysy syndromu jsou pocit marnosti, ztráta životního smyslu, emocionální znečitlivění (podobné depresi), pocity úzkosti a strachu. Ženy s tímto syndromem mají často omezené intelektové schopnosti a malé znalosti o výchově dětí.
- **Impulzivní matky:** tvoří určitý protipól apatických matek. Jejich chování se vyznačuje neklidem, netrpělivostí, vzpurností, je pro ně typická míra odolnosti vůči stresu a frustraci, agresivita, prahnutí po ne vzrušení, neklidu. Jejich dominantním problémem je ovládání vnitřních impulzů, které je někdy vedou k destruktivnímu jednání vůči okolí. Výchovné působení na děti je nestálé, nahodilé a často rozporuplné.
- **Mentálně retardované matky :** jejich nevhodné chování či nedostatečná péče je způsobena jejich omezenými mentálními schopnostmi. U tohoto

typu jsou pozorovatelné obtíže se zvládnutím základních úkonů. Vzhledem ke svým omezením jsou samy snadným terčem zneužívání. Nedokážou odhadnout důsledky svých činů a závažnost situací. Pro děti to znamená zvýšené riziko špatného zdravotního stavu, nemocí, úrazů. U nejmenších dětí nejsou tyto matky schopny samostatně zajistit jejich pravidelnou stravu a hygienu.

- **Depresivní matky:** dochází k rapidnímu zhoršení péče o děti v krátkém časovém úseku, To může indikovat depresi jako příčinu náhlé změny chování. Ženy v akutní depresi nejsou schopné starat se o děti a uspokojovat jejich základní životní potřeby ani s nimi komunikovat. To může u dětí vyvolávat pocit viny. Menší děti někdy na matčinu depresi reagují hyperaktivitou.
- **Psychotické matky:** zanedbávají péči o své děti z důvodů závažné duševní choroby, a to jiné než deprese. Jejich vnímání reality je zásadně narušené. Psychotické matky znamenají pro své děti skutečné nebezpečí, neboť kvůli změněnému stavu vědomí a sníženému kontaktu s realitou jsou schopny dětem ublížit.

2.2 Dále bychom měli určit, které děti jsou rizikové z hlediska CAN¹⁹.

Podle Slaného (2008) jsou to ty, jejichž projevy jsou z různých důvodů sociálnímu okolí „nesrozumitelné“, takže není lehké je výchovně zvládat a usměrňovat. Dále ty děti, které svým chováním vychovatele unavují, vyčerpávají, dráždí, nebo v případě pohlavního zneužívání i svým způsobem provokují či svádějí.

Bývají to tedy děti:

- Děti s tzv. lehkými mozkovými dysfunkcemi (LMD), neklidné, nesoustředěné, dráždivé, s výkyvy nálad, impulzivní, se sklonem k zkratkovitému chování
- Děti z jiných příčin nadměrně dráždivé, zlostné, trucovité, ale i plačtivé nebo úzkostné (často v důsledku somatického onemocnění, chronicky špatného zdravotního stavu, podvýživy, vyčerpání organickou nebo psychickou zátěží, atd.
- Děti s různým stupněm mentální retardace, které přinášejí svým rodičům zklamání v jejich životních nadějích a tím vyvolávají někdy i jejich agresivní postoje nebo dávají podnět k omezení rodičovského zájmu a rodičovské péče s následným zanedbáváním
- Děti s lehce sníženými intelektovými schopnostmi, chronicky ve škole neprospívající, děti s tzv. specifickými poruchami učení, děti neobratné, úzkostné či jakkoliv jinak nezapadající do běžné normy a rodičovského očekávání

„Z hlediska zanedbávání jsou zvýšenému riziku vystaveny děti z jakéhokoliv důvodu neaktivní, utlumené, s omezenou schopností sociální odezvy, které nedovedou zájem dospělého v náležitě intenzitě ani vzbudit, ani udržovat.

Z hlediska pohlavního zneužívání jsou to pak především holčičky výrazných ženských tvarů, mazlivé, koketní, se „svádívkým“ ženským chováním.

Na konec je nutno vzít v úvahu i rizikové situace, za nichž častěji k ubližování dítěti dochází. Jejich vyvolávajícím momentem bývá nejčastěji akutní stres dospělého vychovatele, přičemž důvody tohoto stresu mohou být nejrůznější –

někdy více jindy méně předvídatelné, a tedy i více nebo méně přístupné prevenci.

Nebezpečný je alkohol a drogy, zvláště v akutní fázi intoxikace. Řadu stresových situací vyvolává hmotná bída rodiny, nezaměstnanost, sociální nejistota, zklamání z vlastní neúspěšnosti, stísněný životní prostor, apod.“²⁰

3 PREVENCE

„Nejen z hlediska teoretického, ale i z velice praktických důvodů prevenci dělíme na primární, sekundární a terciální, z hlediska povahy syndromu CAN přicházejí v úvahu především první dvě.

Vlastním smyslem poradenské činnosti je intervence, zákrok, vedení, pomoc, tedy víceméně cílevědomá aktivita směřující ke změně něčeho, nápravě, rehabilitaci, úpravě, reorientaci. Každá taková aktivita má nutně svá hlediska preventivní, postupující poradenskou činnost na všech úrovních.“²¹

- **Primární prevence týrání dětí²²**

Vytvoření klimatu, aby k CAN vůbec nedocházelo a to jednak pozitivním působením a prací na široce pojaté osvětě, zaměřené na obecnou podporu rodiny, rodinného života, rodičovských postojů, rodičovské role. Je to samozřejmě výchova, ve které nezastupitelné místo hraje to, co dítě vidí doma, ve vlastní

---

²⁰ MATĚJČEK, DYTRYCH. *Děti, rodina a stres*. 1. Praha : Galén, 1994. str: 17

²¹ MATOUŠEK, et al. *Sociální práce v praxi*. 2. [s.l.] : Portál, s. r. o., 2010

²² MATĚJČEK. *Dítě a rodina : v psychologickém poradenství*. 1. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1992.

rodině, jak se chovají jeho vlastní rodiče k sobě, k němu apod. (výchova vlastním příkladem), a dále je pak jistě škola a taktéž postoje veřejnosti.

Bohužel dnešní společnost sice formálně udává jednu ze svých vysokých priorit rodinu a rodinný život, reálná skutečnost však již taková není. Je mnoho jiných „priorit“ dnešního světa, které jsou na výsluní.

Pak jsou tu taktéž negativní, odstrašující prvky primární prevence CAN, jako je zvýšení obecné informovanosti o syndromu CAN, prezentace některých případů. V tomto byla celospolečenská aktivita zřejmě neúspěšnější. Osobně se ale nedomnívám, že negativistická část taktiky je účinnější nežli ta pozitivní, i když nepochybně sehrává významnou a nezastupitelnou roli.

Co však vážne, je povědomí o obecné ohlašovací povinnosti, řada běžných občanů se domnívá, že CAN hlásí policie, zdravotníci, sociální sféra, oni často jen přihlížejí. Zřejmě je to součástí vůbec doposud obecně nízkého právního vědomí našeho obyvatelstva.

Z tohoto hlediska je nesporně velkým preventivním činem celosvětového významu právě Úmluva o právech dítěte a Světová deklarace o přežití, ochraně a rozvoji dítěte.

Dle Matějčka (1994) v primární prevenci a ovšem i ve všech opatřeních, která v jejím rámci jsou podnikána či uplatňována – můžeme rozlišit 3 vrstvy:²³

1. Zaměřené působení na širokou veřejnost

Širokou veřejností tu myslíme společnost jako celek, zahrnující všechny vrstvy obyvatelstva definované věkově, ekonomicky, vzděláním, zaměstnáním. Je to tedy onen společenský rámec, v jehož hranicích probíhá život jednotlivců a malých společenských skupin (např. rodin).

Před nimi pak stojí úkol působit na tuto společnost tak, aby bylo citovější a citlivější, aby byla vnímavější vůči zájmům a potřebám dítěte, aby dítě v ní mělo tu hodnotu, kterou mu přisuzuje J.A.Komenský, to je vyšší než hmotné statky a požitky.

Aby se tu vytvořila společenská životní atmosféra, v níž by se nebezpečí jakéhokoliv násilí vůči dítěti snižovalo na minimum a na jejímž pozadí by každý uskutečněný akt násilí svým způsobem „křičel“ a byl nepřehlédnutelný.

2. Zaměřené působení na rodiče nyní i budoucí

Primární prevence na této druhé rovině má již určitější objekt svého působení, určitější cíle i pracovní prostředky. Jde o dítě v jeho nejvlastnějším prostředí (tj. v rodině) a o jeho nejbližší vychovatele.

Cílem je vybudovat v systému jejich hodnot, postojů, ale i názorů a vědomostí podmínky pro vnitřní, psychické přijetí dítěte (přijetí dítěte, takové, jaké je). Je jasné, že takovéto působení na rodiče v době, kdy dítě už je na světě, má do

značné míry omezenou naději na úspěch, je samozřejmé, že se osvětové úsilí musí zaměřit především na rodiče budoucí, to je na dnešní děti a to čím dříve a soustavněji, tím lépe.

Prostředkem primární prevence na této úrovni jsou také všechna obecná opatření ve prospěch rodin s dětmi (finanční podpora, aj.)

Rozhodující úloha v přípravě dětí na příští rodičovství samozřejmě připadá samotné rodině. Vývojová a sociální psychologie dětství dnes celkem spolehlivě dovede určit klíčová období, jimž je třeba věnovat zvláštní pozornost. Významně přitom stoupá také úloha školy s jejím programem sexuální výchovy a výchovy dětí k rodičovství. Stoupá však i úloha mladých lidí samotných, a to především ve spojitosti s prevencí nechtěného těhotenství, jež je významnou okolností nepříznivě ovlivňující postoje rodičů k dítěti před narozením i po něm. V souvislosti s předcházením nechtěnému těhotenství vystupuje do popředí také propagace antikoncepce a plánování rodiny. Rovněž celkové povznesení otcovské role v rodině, a to především otcovské odpovědnosti, je důležitým článkem preventivního osvětového a vzdělávacího úsilí.

Závěrem jen to, že primární prevence na této úrovni, je cíleně zaměřená na rodinu a nyní i budoucí vychovatele dětí, je všechno, co zabraňuje, aby nevzniklo to, čeho se týká sekundární prevence, to je aby nevznikaly rizikové

skupiny obyvatelstva a rizikové životní situace, jež jsou pak onou „úrodnou půdou“ pro CAN.

3. *Zaměřené působení na odborné pracovníky a veřejné činitele*

Na této rovině nejde již o základní informace a z nich odvozenou široce založenou osvětu, nýbrž o zprostředkování poznatků z výzkumů, odborných studií, atd. Cílovou skupinou potenciačních příjemců jsou lidé nejrůznějších vědních oborů a společenské praxe, kteří se zabývají otázkami CAN.

- **Sekundární prevence týrání dětí²⁴**

Nastupuje, až „když se to stalo“, musí být „šitá na míru“ dané situaci, zde nelze vydávat obecná doporučení, snad až na jedno – s žádným dítětem nelze volně manipulovat „na zkoušku“ ho umisťovat do ústavu, pak zase do náhradní rodiny apod. Musíme v tomto postupovat nesmírně zodpovědně.

Otázka zní: nechat dítě v rodině, či ho dát do ústavní péče? A na jak dlouho? Rodina by měla mít přednost – dítě, člověk, vždy patří do rodiny, potřebuje mít svůj domov, proto na prvním místě bych se vždy snažila sanovat rodinu, je-li narušena její funkce a jsou snižené její stabilizační vnitřní mechanismy. Ne vždy to samozřejmě jde, pak je na místě ústavní péče, ale na co možná nejkratší dobu, aby dané dítě mohlo jít do nové rodiny, a tedy pokusit se mu dát opět domov.“

- **Terciální prevence**

---

²⁴

MATĚJČEK, DYTRYCH. *Děti, rodina a stres*. 1. Praha : Galén, 1994. str: 14

Je jakousi nadstavbou prevence sekundární. Má náležitými opatřeními ve prospěch jedince již postiženého zabránit, aby se jeho stav zhoršoval, aby se jeho onemocnění stalo chronickým, aby nynější obtíž přerostla v trvalý handicap, aby postižení vyústilo v trvalou invaliditu.

Na terciárně preventivní funkci poradenství se vztahuje prakticky totéž, co jsme řekli o prevenci sekundární. Takové příklady jsou v klientele poraden poměrně hojně zastoupeny. Tím více je třeba dbát na jejich podchycení a vedení aspoň na této terciální úrovni.

3.1 INTERVENČNÍ PROGRAMY ORIENTOvané NA RODINU:

Dle Matouška²⁵(2010) vycházejí terapeutické programy orientované na rodinu z potřeb rodiny, mapují rodinné vztahy, zabývají se nepřiměřeným vnímání dětí ze strany rodičů i schopností rodičů podněcovat dítě a účinně uplatňovat disciplínu. Hledají možnosti, jak u rodičů podpořit zvládání stresu a přiměřené reagování na potřeby dítěte. Někdy je třeba zacvičit rodinu i do hospodaření s financemi, do zásad správné výživy a hygieny dětí, do neagresivního řešení konfliktů mezi dospělými, atd.

V Americe je to například program 12-ways pro vysoce rizikové, zneužívající a zanedbávající rodiče založený na ekobehaviorálním přístupu.

Programy mohou být poskytovány v domácím prostředí (vhodné pro rodiny s výskytem zanedbávání) nebo v instituci, kam rodina dochází.

Preventivní programy:²⁶

---

²⁵

MATOUŠEK, et al. *Sociální práce v praxi*. 2. [s.l.] : Portál, s. r. o., 2010. str. 36

²⁶

Matoušek c. d. s. 38 - 39

Preventivní programy mohou teoreticky mířit na všechny hlavní faktory, o nichž soudobé teorie předpokládají, že determinují špatné zacházení s dětmi.

Těmi jsou:

- 1.osobnostní výbava rodičů
- 2.výchovné strategie rodičů
- 3.ekonomické a materiální podmínky života v rodině

Cílovou skupinou preventivních programů mohou být nejen rodiče, ale i učitelé, lékaři, sociální pracovníci,, kteří se mohou dostat do kontaktu s rodinou, v níž došlo k ohrožení dítěte.

Cílovou skupinou mohou být také děti, které by měly vědět , kde je hranice o tom, co dělat, když rodič tuto hranici překračuje.

Vhodným prostředníkem pro tyto programy je škola.

Jiným typem preventivního programu jsou skupinové programy pro rodiče. Tyto programy mohou být svépomocné, ale mohou být i vedeny odborníky. Často se konají v komunitních centrech, ve školách.

Psychosociální síť krizového pracoviště²⁷

Psychosociální síť obvykle nazýváme systém propojení nejrůznějších subjektů (institucí), které napomáhají řešit obtížnou psychosociální situaci tím, že jsou k dispozici v dostatečné hustotě a variabilitě.

Krizová centra a linky důvěry jako místa prvního kontaktu s nejnižším prahem dostupnosti se bez precizně vybudované psychosociální sítě neobejdou.

Pokud bychom psychosociální síť chtěli zřehlednit podle zjednodušeného dělení společnosti na tyto tři sektory:

- **Státní , veřejný:** sektor zahrnuje především veškeré úřady státní správy a samosprávy a jimi zřizované subjekty poskytující státem zaručené sociální služby
- **Soukromý, podnikatelský:** sektor poskytuje služby, které byly ještě nedávno státní doménou
- **Neziskový sektor:** tvoří nestátní neziskové organizace, které jsou právně nezávislé na státě a veškerý dosažený zisk vracejí zpět k dosažení svých cílů²⁸

Na psychosociální síť krizového pracoviště se potom můžeme podle Slaného (2008) s přihlédnutím k některým rezortním přesahům podívat například takto:²⁹

- **Oblast sociální:** Tato oblast zahrnovala složky oddělení péče o dítě jednotlivých obcí a částí měst. Tyto by měly mít nejlepší a nejaktuálnější informace, jejich pracovnice docházejí do problémových rodin, provádějí sociální šetření, podílejí se na sociální terapii dané rodiny.
- **Oblast zdravotnictví:** Tato část zahrnuje jednak dětské domovy a dle konkrétního stavu a potřeby, i lůžková zařízení. A dále také celou síť praktických dětských pediatrů.
Z hlediska vzájemné dělby práce je upřednostňováno umístění dítěte s nově diagnostikovaným syndromem CAN či s podezřením na syndrom CAN právě v Dětském domově, a nikoliv v lůžkovém zařízení, pokud by to ale nevyžadoval

---

²⁸

²⁹

33

SLANÝ: Syndrom CAN (Syndrom týraného dítěte), 1.vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě 2008. str: 32 –

zdravotní kontext u konkrétního dítěte, např. nutnost zajištění základních vitálních funkcí, chirurgické řešení traumatu, krvácení, apod.

- **Škola** představuje v této problematice významnou roli – má své jedinečné a nezastupitelné místo v primární prevenci, v zachytu syndromu i v sociální terapii.
- **Ostatní:** Policie ČR, městská policie, advokátní poradny, soudy, notáři, atd.

4 SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ

*Sociálně – právní ochrana dítěte dle Krausové:*³⁰

Sociálně-právní ochrana dítěte představuje zajištění práva dítěte na život, jeho příznivý vývoj, na rodičovskou péči a život v rodině, na identitu dítěte, svobodu myšlení, svědomí a náboženství, na vzdělání, zaměstnání, zahrnuje také ochranu dítěte před jakýmkoliv tělesným či duševním násilím, zanedbáváním, zneužíváním nebo vykořisťováním. Ochrana dítěte, která je širším pojmem než sociálně-právní ochrana, tak zahrnuje ochranu rozsáhlého souboru práv a oprávněných zájmů dítěte, a je proto upravena v různých právních odvětvích a v právních předpisech různé právní síly. Tvoří tak předmět činnosti celé řady orgánů, právnických a fyzických osob, a to v závislosti na jejich působnosti. Ochrana dítěte a zajišťování jeho práv se promítá do právních předpisů v oblasti rodinně-právní, sociální, školské, zdravotní, daňové, občanskoprávní, trestní apod., a z toho také vyplývá okruh subjektů, které ji realizují. Z této skutečnosti

³⁰

KRAUSOVÁ, NOVOTNÁ. *Sociálně-právní ochrana dětí*. 1. Praha : ASPI, 2006. str: 15 - 16

je zřejmé, že právní úpravu ochrany dítěte nelze zahrnout do jediného právního předpisu. Deklarace práv dítěte, přijatá VS OSN 20. listopadu 1959 a Úmluva o právech dítěte přijatá v roce 1989, deklarují rodinu jako základní jednotku společnosti a přirozené prostředí pro růst a blaho všech svých členů a zejména dětí, která musí mít nárok na potřebnou ochranu a takovou pomoc, aby mohla plnit svou úlohu.

Dítě tak ve smyslu těchto mezinárodních dokumentů potřebuje pro svou tělesnou a duševní nezralost zvláštní záruky, péči a odpovídající právní ochranu před narozením a po něm. Listina základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky (dále jen "Listina"), věnuje pozornost dětem a rodině v článku 32 tak, že dává rodičovství a rodinu pod ochranu zákona a dětem a mladistvým zaručuje zvláštní ochranu. Zákony proto také respektují jeden ze základních principů fungování rodiny, a to právo a povinnost rodičů společně vychovávat a pečovat o děti, a pokud je toho třeba, požadovat pomoc. Jakékoliv zasahování do soukromí a rodinného života je možné teprve tehdy, jestliže rodiče nebo osoby odpovědné za výchovu dětí o to požádají a nebo se o děti nemohou nebo nechtějí starat.

Vedle těchto zmíněných významných dokumentů nalezneme ochranu dětí upravenou i v dalších mezinárodních smlouvách a v právních předpisech níže uvedených.

„Co se rozumí sociálně-právní ochranou dětí vyjadřuje konkrétně zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o SPO“), který vymezuje sociálně-právní ochranu dětí v § 1 jako:

- a. *ochranu práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,*
- b. *ochranu oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění a*
- c. *působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny,*

přičemž zdůrazňuje, že nedotčeny zůstávají zvláštní právní předpisy, které též upravují ochranu práv a oprávněných zájmů dítěte.

Tato definice, v sobě zahrnuje sociálně právní ochranu v širokém slova smyslu, což je vyjádřeno slovy, že nedotčeny zůstávají zvláštní právní předpisy,

kteří též upravují ochranu práv a oprávněných zájmů dítěte. V zákoně o SPO jsou upravena jen některá opatření směřující k ochraně dětí, další jsou obsažena v řadě právních předpisů, které se vždy věnují specifické oblasti. Těmi předpisy jsou např. zákon o rodině, občanský soudní řád, trestní zákon, trestní řád, zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, ve znění pozdějších předpisů, právní předpisy o sociálním zabezpečení, a další.

Z výše popsaných základních právních dokumentů lze odvodit hlavní principy právní úpravy sociálně právní ochrany dětí:

- Předním hlediskem poskytování sociálně-právní ochrany dětí je nejlepší zájem, prospěch a blaho dětí.
- Sociálně-právní ochrana se poskytuje všem dětem bez rozdílu, bez jakékoliv diskriminace podle rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního, etnického nebo sociálního původu.
- Sociálně-právní ochrana se poskytuje všem nezletilým dětem mladším 18 let, pokud zletilosti nenabývaly dříve.
- Stát je odpovědný za ochranu dětí před tělesným nebo duševním násilím, za ochranu jejich zdravého vývoje z hlediska fyzického, psychického a mravního a ostatních aspektů integrity dítěte jako nositele práv daných Ústavou, Listinou a práv vyplývajících z mezinárodních závazků ČR. Stát však nenahrazuje plnění povinností a odpovědnost rodičů, ani nezasahuje do jejich postavení jako nositelů rodičovské zodpovědnosti, nejsou-li práva nebo vývoj dítěte ohroženy.
- Orgány s obecnou působností na úseku ochrany dítěte jsou soudy a orgány určené zákonem o SPO, tj. Ministerstvo práce a sociálních věcí, krajské a obecní úřady a ve vztahu k zahraničí Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně. Sociálně-právní ochranu dětí zabezpečují též kraje a obce v samostatné působnosti a fyzické a právnické osoby, pokud obdrží pověření k výkonu sociálně právní ochrany.
- Vůdčím pravidlem pro činnost orgánů sociálně právní ochrany je princip preventivního působení na rodinné vztahy, jsou-li zasaženy tak, že přichází v úvahu působení veřejné moci. Opatření sociálně-právní ochrany jsou

hierarchicky uspořádána ve vnitřně provázaný celek umožňující volbu nástrojů podle konkrétní situace, v níž se dítě nachází, a podle intenzity ohrožení.

- Důraz je také položen na ochranu dětí před sociálně patologickými jevy (tj. prevence rizikového vývoje dětí a minimalizace důsledků působení sociálně patogenních vlivů).
- Orgánům sociálně-právní ochrany dětí se ukládá povinnost sledovat výkon ústavní nebo ochranné výchovy, aniž by zasahovaly do řízení a provozu zařízení, kde se vykonává ústavní nebo ochranná výchova; cílem sledování je dodržování práv dětí, rozvoj duševních a fyzických schopností dětí, zda trvají důvody pro pobyt dítěte v zařízení a jak se vyvíjejí vztahy mezi rodiči a dětmi.³¹

Na principu dobrovolnosti se mohou na výkonu sociálně právní ochrany dětí v zákonem vymezených činnostech podílet i fyzické nebo právnické osoby, které však k takovému působení musí mít pověření. Určité činnosti představující

zásadní zásah do postavení dítěte nebo osob za ně odpovědných jsou však vyhrazené státním orgánům nebo orgánům veřejné správy v přenesené působnosti.

4.1 Kdo zajišťuje poskytování sociálně-právní ochrany dětí³²

Další otázkou, na kterou je třeba odpovědět, je, kdo sociálně-právní ochranu dětem poskytuje či jinak zajišťuje její výkon. K tomu je třeba říci, že ve smyslu hlavních principů jsou obecnými orgány určenými k ochraně dětí soudy a k poskytování sociálně právní ochrany pak specializované orgány.

Ty určuje zákon o SPO v § 4 odst. 1 a současně dále vymezuje i jejich působnost. Orgány sociálně-právní ochrany dětí jsou:

---

³¹ Osposod.info:Co je osposod? [online]. 2010[cit. 2011-02-15].
Dostupné z WWW: <[http:// www.osposod.info />.](http://www.osposod.info/)

³² KRAUSOVÁ, NOVOTNÁ. *Sociálně-právní ochrana dětí*. 1. Praha : ASPI, 2006. str: 20

- a. obecní úřady obcí s rozšířenou působností (městské úřady, ve statutárních městech magistráty a úřady městských obvodů, v Praze úřady pověřených městských částí),
- b. obecní úřady,
- c. krajské úřady (v Praze Magistrát hl. města Prahy),
- d. Ministerstvo práce a sociálních věcí a
- e. Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí.

Sociálně-právní ochranu dětí zajišťují také obce a kraje v samostatné působnosti, komise pro sociálně-právní ochranu dětí a další právnické a fyzické osoby, jsou-li výkonem sociálně právní ochrany pověřeny, které však nejsou orgány sociálně-právní ochrany dětí.

Protože především obecní úřady obcí s rozšířenou působností a obecní úřady mají možnost bezprostředně sledovat ochranu práv dítěte a včas činit potřebná opatření se znalostí problému a místních podmínek, ukládá jim zákon nejvíce povinností v ochraně dětí a pomoci rodičům a dalším osobám, které jsou odpovědné za výchovu dětí.

Úkolem komise podle zákona o SPO je například koordinovat výkon sociálně právní ochrany na území správního obvodu obce s rozšířenou působností, navrhopvat a posuzovat sociálně preventivní programy na ochranu dětí, či posuzovat jednotlivé případy provádění sociálně právní ochrany dětí a vydávat k nim stanoviska.

Do působnosti krajských úřadů vedle kontrolní a metodické činnosti patří téměř celý proces zprostředkování náhradní rodinné péče, rozhodování o udělení pověření k výkonu sociálně právní ochrany dětí fyzickými a právnickými osobami a rozhodování o státním příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Ve vztahu k obecním úřadům a obecním úřadům obcí s rozšířenou působností plní krajské úřady funkci nadřízeného kontrolního orgánu a funkci odvolacího orgánu příslušného pro přezkum rozhodnutí vydaných obecními úřady a obecními úřady obcí s rozšířenou působností ve správním řízení.

Dalším orgánem je Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „ministerstvo“), do jehož působnosti patří obecně péče o rodinu a ohrožené děti. Ministerstvo pečuje o náležitou právní úpravu v této oblasti a v rámci zákona řídí výkon státní správy na úseku sociálně-právní ochrany dětí vydáváním právních předpisů a směrnic. Rovněž vykonává funkci kontrolního a odvolacího orgánu ve vztahu ke krajským úřadům, zajišťuje na druhém stupni agendu zprostředkování náhradní rodinné péče a vede celostátní evidenci fyzických a právnických osob pověřených výkonem sociálně-právní ochrany dětí.³³

4.2 Úmluva o právech dítěte

„[Úmluva o právech dítěte](#) dle Dunovského (2005) je výsledkem dlouhých jednání zástupců zemí s odlišnými společenskými a hospodářskými systémy a různými kulturními, etickými a náboženskými přístupy, nevládních organizací a agencí OSN. Vůdčím duchem úmluvy je nejlepší zájem dítěte a výzva státům, které ratifikují tuto úmluvu, aby vytvořily podmínky aktivní a tvůrčí účasti dětí na společenském a politickém životě ve svých zemích. Úmluvu o právech dítěte nepřijaly pouze dva státy - USA a Somálsko. USA tento dokument podepsalo, ale nedošlo k jeho ratifikaci.

Stát by měl věnovat mnohem větší pozornost tomuto problému a přiznat mu prioritu. Pomocí informačních kampaní zlepšit povědomí lidí o problému, aby věděli, na koho se obrátit, komu případ nahlásit a jak bude případ dál probíhat. Povzbudit veřejnost k hlášení případů a oznamovací povinnosti, kterou neplní důsledně např. ani lékaři a pedagogové. To samozřejmě vyžaduje důvěru lidí, že

³³

KRAUSOVÁ, NOVOTNÁ. *Sociálně-právní ochrana dětí*. 1. Praha : ASPI, 2006. 228 s. ISBN 80-7357-214-1.

jejich pomoc bude účinná a dítě jen neodevzdají dalšímu týraní, tentokrát ze strany systému.

V ČR má na starosti ochranu dětí několik ministerstev a neexistuje jednotná koncepce a spolupráce mezi nimi. Jednotlivá ministerstva mají jiné priority a nejsou přesně vymezeny jejich kompetence a odpovědnosti. Neexistuje žádný orgán, který by jejich činnost koordinoval a kontroloval, chybí integrovaný systém služeb v ČR. Jednotlivé složky (sociální pracovníci, policie, neziskové organizace, lékaři, psychologové) spolupracují jen víceméně náhodně a bez stanovených postupů.

Plnění závazků Úmluvy o právech dítěte se ujaly zejména neziskové organizace namísto státních orgánů. Resort MPSV navzdory mnohým expertizám a návrhům doposud nepředložilo ani návrh na reformu systému péče o rodinu a dítě.³⁴

Zavedení jednotného ministerstva, jeho spolupráce s ostatními organizacemi a kontrolní orgán by zjednodušily a zefektivnily práci v této oblasti a umožnily také lepší využití finančních zdrojů.

Ke zlepšení situaci by také přispěla reforma soudnictví, zavedení rodinných soudců a snížení počtu ústavních zařízení na úkor alternativní péče.

Děti si neumí většinou pomoci, nemohou volit ani jít stávkovat a vymoci si svá práva, je to na nás ostatních – veřejnosti, státu, sociálních pracovnících, lékařích s tím něco udělat.

„Již preambule Úmluvy říká, že dítě musí vyrůstat v rodinném prostředí, v atmosféře štěstí, lásky a porozumění.

Rodič či zákonný zástupce má prvotní odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte. Stát je má v tom podporovat a poskytovat jim při výchově dětí přiměřenou pomoc.

Dětská práva se vztahují bez výjimky na každé dítě i nezletilou mládež ve věku 0-18 let.

Česká republika jako signatářská země je povinna učinit všechna zákonodárná a správní opatření, pro naplnění jednotlivých článků Úmluvy o právech dítěte.

V Úmluvě o právech dítěte jsou obsažena pouze práva, ale to neznamená, že děti nemají své povinnosti. Každé právo vždy evokuje minimálně jednu povinnost! Povinnosti můžeme nalézt v jednotlivých zákonech např. v Zákoně o rodině, v Zákoně o sociálně právní ochraně dětí, v Zákoníku práce, v Trestním zákoně, v Zákoně o soudnictví o mladistvých apod.³⁵

Cíle ochrany a rozvoje práv dítěte a jeho práv dle Dunovského³⁶:

- Zdravý život, zdravý životní styl
- Ochrana před ozbrojenými konflikty, zneužíváním, vykořisťováním, násilím apod.
- Kvalitní vzdělávání

Účastníci procesu ochrany dětí a jejich práv:

- děti a jejich rodiče, rodiny, zákonní zástupci a opatrovníci
- vlády, státní orgány, úřady
- zákonodárné sbory
- neziskové organizace
- soukromé firmy a společnosti

³⁵

DAVID . *Práva dítěte*. 1. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 1999

³⁶

DUNOVSKÝ, et al. *Problematika dětských práv*. 1. Havlíčkův Brod : Grada Publishing, 2005

- náboženská organizace
- masmédia
- lidé, kteří pracují s dětmi: učitelé, vychovatelé, sociální pracovníci, lékaři apod.

5 POPIS SITUACE V ČR

„Z údajů ČSÚ vyplývá, že Česká republika se svými daty vyrovná evropskému kontextu. Například v roce 2007 bylo evidováno celkem 5 435 trestných činů, které byly spáchány na dítěti, přičemž největší skupinu zde tvoří násilné a mravnostní trestné činy. Podle policejních statistik došlo například v minulém roce k 938 znásilněním a pohlavním zneužitím dětí. Každý den tak dojde

nejméně ke dvěma takovým zločinům. Orgány sociálně právní ochrany dítěte evidovaly 1884 dětí, které byly fyzicky či psychicky týrány nebo sexuálně zneužívány. Postiženo je tak jedno dítě z každého tisíce. Každé dvousté dítě pak vyrůstá z důvodu patologie v rodině v zařízení ústavní výchovy. V České republice je více než 300 sociálně vyloučených komunit, ve kterých žijí také děti a jsou ohroženy hrubým zanedbáváním téměř všech základních potřeb. Je třeba upozornit, že tyto údaje vycházejí z odpovědí respondentů ochotných o svých osobních zkušenostech vypovídat a lze předpokládat, že skutečná míra domácího násilí mezi partnery je u nás s velkou pravděpodobností vyšší. O tom svědčí i výzkum Univerzity Karlovy, kde 24 % mladých lidí do věku 26 let uvedlo osobní zkušenost s násilím v partnerském vztahu.³⁷

Opakované studie Linky bezpečí a Růžové linky uvádí, že 62% dětí má zkušenost s psychickým násilím v rodině.

Výzkumná studie Univerzity Karlovy dále uvádí, že v roce 2004 pouze 13,6 % dětí nebylo nikdy tělesně potrestáno, přičemž jedna čtvrtina tělesně trestaných dětí je potrestána způsobem, který naplňuje definici týrání.

Ke všem uvedeným statistickým datům lze uvést, že čísla neodpovídají realitě, ve skutečnost budou vyšší.

Důvodem je nízká citlivost vůči interpersonálnímu násilí, vysoká míra utajování násilí na dětech před světem, ospravedlňování chování dospělých vůči dětem, nízká důvěra v oznámení dětí, přehlížení známků svědčících o ataku násilí apod. Ve světovém kontextu panuje konsensus, který říká, že reálných případů bude minimálně 10 x více než identifikovaných případů a stonásobně více dětí bude mít osobní zkušenost s násilím nízké intenzity.

Následky násilí představují vážné ohrožení zdraví dítěte a jsou důvodem konzumace řady zdravotních, sociálních a poradenských služeb; často opakovaně, dlouhodobě až celoživotně. V některých případech agrese je dokonce nutné přistoupit k vyšetřování trestné činnosti, soudnímu procesu včetně nákladů na sankci a terapii agresorů.

Neoddiskutovatelnou skutečností zůstává fakt, že děti vystavené násilí mají významně oslabenou pozici a ony samy i jejich rodiny zaujímají nerovné postavení v partnerství s poskytovateli služeb.

³⁷

stopnasilinadetch.cz:Situace v ČR.[online]. 2010[cit. 2011-02-15].
Dostupné z WWW: < <http://stopnasilinadetch.cz/popis-situace-v-cr/>>.

5.1 Orientační studie uváděná Slaným (2008):³⁸

Dětské krizové centrum spolu s Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR vypracovali dotazník a rozdali ho v osmi okresech, vybraných ministerstev. Z tohoto dotazníku získali údaje o výskytu i charakteristice syndromu CAN.

Zjistili 118 případů CAN. To při počtu asi 250 000 dětí do 18 let v těchto okresech znamená 0,047 % ročního výskytu CAN.

Poněvadž tyto okresy do jisté míry reprezentují obyvatelstvo celé republiky, lze považovat získané údaje aspoň za dobrou orientaci o situaci v ČR

Zjištěný výskyt je velmi blízký co do číselné hodnoty nálezu z policejní statistiky. Ve skutečnosti se však zjištěné případy věcně jistě v mnohém míjejí a jen málo se kryjí. To je důsledkem dosud zcela živelného, často jen na osobní angažovanosti závislého hlášení syndromu CAN (anebo také nehlášení).

Tab. 1: Oznámené případy CAN podle základních forem a pohlaví

Druh týrání	Muži	Ženy	Celkem	%
Tělesné týrání	30 50%	30 50%	60	56,1
Sexuální zneužití	2 5,4%	35 94,6%	37	34,6
Psychické	6	4	10	9,3

týrání	60%	40%		
Celkem	38 35,5%	69 64,5%	107	100

Zdroj: Slaný (2008, str:146)

Z tabulky vyplývá, že více než polovinu představuje tělesné týrání, více jak třetinu sexuální zneužívání.”

Tab. 2: Věk dětí s CAN a jejich pohlaví

Věk	Chlapci	Divky	Celkem	%
0-1 rok	0 0%	0 0%	0	0
1-3 roky	0 0%	6 100%	6	5,6
3-6 let	7 53,8%	6 46,2 %	13	12,2
6-11 let	16 48,5%	17 51,5%	33	30,8
11-15 let	10 38,5%	16 61,5%	26	24,3
15-18 let	5 17,2%	24 82,8%	29	27,1
Celkem	38 35,5%	69 64,5%	107	100

Zdroj: Slaný (2008, str:145)

Tab. 3: Iničiátoři ohlášení týrání a zneužívání

Iničiátor	Žena	Muž	Počet	%
Matka	10	0	10	9,4

Otec	0	2	2	1,9
Dítě samo	7	2	9	8,4
Sourozenec	1	0	1	0,9
Příbuzný	4	2	6	5,6
Cizí osoba	10	7	17	15,9
Anonym	1	2	3	2,8
Policie	0	14	14	13,1
Zdrav.zařízení	16	8	24	22,4
Škola	7	7	14	13,1
Jiná instituce	0	3	3	2,8
Neuveдено	-	-	4	3,7
Celkem	56	47	107	100

Zdroj: Slaný (2008, str: 148)

Dytrych (1995)³⁹ analyzoval, kdo ohlásil týrání a zneužívání, zjistil, že nejčastěji Orgánu péče o rodinu a děti hlásí CAN zdravotnická zařízení, následována školami a policií.

Při rozboru provedených opatření v rodině se ukázalo, že u 81 dětí,tj. v 85,2% se poskytuje podpora i pomoc v rámci rodiny. V 55 případech byla provedena opatření mimo rodinu, v převážné míře umístění dítěte do jiného prostředí. To kontrastuje se současným celkovým přístupem k terapii dětí s CAN (co nejméně je umisťovat mimo rodinu a vyhnout se tak dnes již zastaralému řešení CAN.

³⁹

DYTRYCH, et al. *Týrané,zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. Praha : Grada Publishing, 1995.

6 POMÁHAJÍCÍ ORGANIZACE A INSTITUCE V ČR

V této kapitole shrneme vybrané pomáhající organizace a instituce působící v preventivní práci a pomoci.

1.Linka bezpečí:⁴⁰

Je bezplatná, 24 hodin denně, včetně nedělí a svátků, pomáhají zkušení a příjemní konzultanti

Pokud dítě nechce, nemusí sdělovat své jméno. K tomu, aby se dovolalo, potřebuje jen odvalu svěřit se svým trápením, strachem nebo nejistotou

Děti, které se na Linku bezpečí obrátí, své pocity nepodceňují. Vědí, že všechno co prožívají, je velmi důležité.

Mnohé z dětí a dospívajících, kterým konzultanti linky naslouchají, radí či jinak pomáhají, trápí právě ubližování či týrání ze strany rodičů nebo někoho blízkého.

⁴⁰

Linkabezpeci.cz: Sdružení Linka bezpečí[online]. 2010 [cit. 2010-11-21].
Dostupné z WWW: < <http://www.linkabezpeci.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=194> />.

DONA linka

2. DONA linka:⁴¹

Je specializovaná celostátní telefonická služba pomoci pro osoby ohrožené domácím násilím

Pomáhá každému, kdo se cítí ohrožen domácím násilím nebo je svědkem domácího násilí

Respektuje anonymitu klientů a požadavek diskrétnosti. Obětem nabízí porozumění a důvěru

Poskytuje okamžitou odbornou psychologickou, právní a morální podporu. Poskytne praktické rady a pomůže oběti nalézt další vhodný postup, zprostředkuje informace o možných sociálně-právních a trestněprávních opatřeních. Pomůže orientovat se v systému služeb sociální záchrané sítě pro oběti domácího násilí a trestných činů.

3. Nadace Naše dítě:⁴²

Nadace Naše dítě byla založena v roce 1993 s cílem pomáhat dětem v obtížných životních situacích. V roce 1994 uvedla do provozu Linku bezpečí

---

⁴¹ *Donalinka.cz: Základní informace*[online]. 2010 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=348/>.

⁴² *Nasedíte.cz: Linka právní pomoci* [online]. 2010 [cit. 2010-12-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.nasedite.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=232>>.

Cílem a posláním Nadace Naše dítě je podpora všech humanitárních projektů, které přispívají k vytvoření účinného systému ochrany dětí v České republice a zajišťování ochrany lidských práv v rámci Úmluvy o právech dítěte.

Hlavním projektem nadace je však trvalé udržení nepřetržitého provozu Linky bezpečí pro děti z celé České republiky a prohloubení činnosti Krizového centra především pro děti zneužívané, týrané a další děti, které trpí vinou dospělých. Vědomé ubližování dítěti, ať fyzické nebo psychické, je nejen selhání přírody, ale i mravního zákona v člověku.

4. Občanské sdružení Bílý kruh bezpečí:⁴³

Zaměřuje se na pomoc obětem trestné činnosti a na prevenci kriminality.

Poskytuje odbornou, bezplatnou a diskrétní pomoc včetně morální a emocionální podpory v rámci celostátní sítě svých poraden.

Pomáhá vzpamatovat se z prožitého traumatu, setkat se s odborníky, které jejich problém zajímá, dosáhnout svých práv v postavení poškozeného, morální a emocionální podporu.

Provozuje 2 celostátní telefonní linky krizové pomoci v nepřetržitém provozu:

- DONA linku (pro osoby ohrožené domácím násilím)
- Linku Centrály (pro oběti trestných činů)

⁴³

Bkb.cz :Poslání a činnosti[online]. 2010 [cit. 2010-12-10].
Dostupné z WWW: < http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=240>.

Jak uvádí Matoušek (2010)⁴⁴ v letech 1999-2000 se uskutečnilo v Bílém kruhu bezpečí dotazníkové šetření mezi oběťmi domácího násilí. Hlavním smyslem šetření bylo zjistit co možná nejpřesnější údaje z ČR o:

- Výskytu domácího násilí
- Konkrétních jevových stránkách domácího násilí
- Příčinách domácího násilí
- Hledání pomoci (kde oběti hledají pomoc, kam se obracejí)

K dispozici bylo 162 kompletně vyplněných dotazníků. Toto číslo se zdaleka nekryje s počtem osob, které vyhledaly pomoc v poradnách BKB kvůli domácímu násilí ve sledovaném období.

Ze získaných údajů lze sestavit obraz o domácím násilí v ČR, který nemůže být reprezentativní, nicméně skrytá určitá vodítka pro práci s lidmi, kteří mají odvahu se obrátit na agentury poskytující pomoc.

Šetření potvrdilo předpoklad, že domácí násilí jde napříč sociálně demografickým spektrem a je tedy nezávislé na materiálním zázemí rodiny, vzdělání, profesí a věku partnerů.

Dále děti zažívající domácí týrání mohou v Olomouckém kraji nalézt bezpečí:

- ***V dětských krizových centrech*** (např. :Občanské sdružení- Dětské krizové centrum, o. s. , Linka důvěry pro děti a mládež Olomouc, Centrum krizové intervence Olomouc)
- ***V azylových domech pro děti*** (např: Bílý kruh bezpečí Olomouc, Intervenční centrum Olomouc)

Tato zařízení poskytují nejen azyl, ale i péči psychologa nebo psychiatra. Většinou vyžadují souhlas zákonného zástupce dítěte nebo sociálních pracovníků OSPOD(více v kapitole 8).

7 NÁRODNÍ KAMPAŇ PRO PREVENCI NÁSILÍ NA DĚTECH (na období 2008 –2018)

„Děti jsou jedním z nejdůležitějších a nejkrásnějších smyslů našeho života. Tvrdím, že jsou těmi skutečnými V.I.P. Do dětí vkládáme své naděje, sny a neuskutečněné touhy. I nejchudší rodina má ve svých dětech nesmírné bohatství. Kdyby naše kampaň zabránila byť jedinému násilí vůči nevinnému dítěti, měla smysl.“

(Michael Kocáb, ministr pro lidská práva)

Vláda České republiky realizuje vládní kampaň STOP NÁSILÍ NA DĚTECH

Posláním této kampaně je⁴⁵ upozornit, že násilí na dětech je základní problém nás všech a zvýšit povědomí o všech formách násilí na dětech.

Cíle kampaně jsou:

- zvýšit povědomí veřejnosti o násilí, formách, příčinách, následcích
- přispět ke zvýšení citlivosti vůči násilí
- snížit toleranci vůči všem formám násilí na dětech

Priority národní kampaně prevence násilí na dětech:

1. Změna postojů společnosti s cílem nulové tolerance násilí vůči dětem na základě široké víceméně permanentní veřejné kampaně,

⁴⁵

stopnasilinadetch.cz:O kampani [online]. 2010[cit. 2011-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://stopnasilinadetch.cz/o-kampani> />.

2. podpora primární prevence v širokém kontextu (zanedbávání dětí, rozvody, závislost na alkoholu či droze, nedovolené držení zbraní, chudoba, nezaměstnanost a další faktory),
3. profesionalita odborníků (budování vzdělávacích kapacit a programů pro profesionály a laiky, kteří pracují s ohroženými dětmi) a dostupnost služeb pro ohrožené děti,
4. sběr dat – vybudování národního monitorovacího střediska,
5. participace dětí.

Hlavní cíle:

Hlavní a specifické cíle kampaně jsou formulovány na základě identifikovaných problémů (např. nedostatečná provázanost multioborového přístupu, nedostatečná podpora primární prevence), a také vzhledem ke skutečnosti, že některé úkoly jsou již obsahem schválených dokumentů.

1. Hlavní cíl: „Podporovat rozvoj rodičovských kompetencí“

Základním východiskem je podpora pozitivního rodičovství a porozumění rodičů základním potřebám a právům dětí.

Specifické cíle:

1. Poradenské, zdravotnické a sociální služby pro děti a rodinu.
2. Péče o těhotné ženy, nabídka služeb pro zakládající rodinu a rodiny s malými dětmi.
3. Flexibilní síť nízkoprahové, alternativní, svépomocné služby pro rodinu v riziku se speciálními potřebami.

2. Hlavní cíl: „Naplnovat speciální práva dětí umístěných do zařízení ústavní výchovy“

Základním východiskem je prevence emocionální deprivace dětí v důstojném prostředí.

Specifické cíle:

1. respektování základních principů ústavní výchovy
2. podpora spolupráce s civilní komunitou
3. podpora neústavních alternativ péče o děti

3. *Hlavní cíl:* „Zprostředkovat porozumění právu dětí na ochranu před násilím v celé společnosti s cílem změny jejich postojů“

Základním východiskem je zvýšený výkon práva dětí na ochranu před násilím, respektování zájmu dětí při každodenním politickém rozhodování a uplatňování rovného přístupu k ochraně dětí a dětských obětí násilí.

Specifické cíle:

1. Veřejná kampaň s cílem zvyšování citlivosti vedoucí ke změně postojů vůči násilí na dětech.
2. Vypracování Národního plánu aktivit Národní strategie prevence násilí na dětech.
3. Podpora angažovaného přístupu veřejnosti k ochraně práv dětí.

4. *Hlavní cíl:* „Koordínace – hlavní princip multioborového přístupu“

Specifické cíle:

1. Podpora primární prevence (vzdělávání odborné i laické veřejnosti, tréninky, etický kodex, syndrom vyhoření; cílem je zejména zvýšená schopnost včasné detekce specifických i nespecifických identifikačních známek násilí a změna postojů).
2. Podpora výzkumu týkajícího se výskytu, forem, příčin a následků násilí na dětech.

3. Rozšiřování nabídky poradenských, sociálních služeb v souladu se společenskou potřebou a cíli strategie.

4. Sběr dat – národní monitorovací středisko.

5. Naplňování Úmluvy o právech dítěte při každé aktivitě (ochrana dětí, zájem dětí, potřeby dětí apod.).

Programy, které již nadace realizuje:

1. Pozitivní rodičovství:⁴⁶

Pozitivním rodičovstvím rozumíme v souladu s Doporučením Výboru ministrů Rady Evropy chování rodičů, založené na nejlepším zájmu dítěte, které je výchovné, posilující, nenásilné a poskytuje uznání a vedení včetně stanovení mezí umožňujících plný rozvoj dítěte.

Dítě jako člověk a občan určitého státu je podle moderní sociologie definován jako subjekt výchovy a nikoli jen jako pouhý objekt výkonu rodičovských práv. Fakt, že rodiče nedisponují absolutními právy nad jejich dítětem podporuje i Úmluva OSN o právech dítěte z roku 1989, která ve svých člancích hovoří o rodičovské zodpovědnosti. Pojem rodičovské zodpovědnosti v sobě zahrnuje nejen práva, ale též povinnosti rodičů ve vztahu k dítěti.

Co tedy pozitivní rodičovství znamená? Pozitivní rodičovství znamená, že rodič by měl svému dítěti poskytnout lásku, bezpečí a podporu, trávit s dítětem volný čas a naslouchat mu. Zároveň by měl ale stanovit jasné hranice, které však umožní plný rozvoj dítěte, a na špatné chování svého dítěte reagovat vysvětlením a až pokud je to nevyhnutelné použít nenásilného trestu, např. v podobě zákazu televize.

2. Slabikář násilí páchaného na dětech:⁴⁷

---

⁴⁶ stopnasilinadetch.cz: Pozitivní rodičovství [online]. 2010 [cit. 2011-02-15]. Dostupné z WWW: < <http://stopnasilinadetch.cz/pozitivni-rodicovstvi/> >.

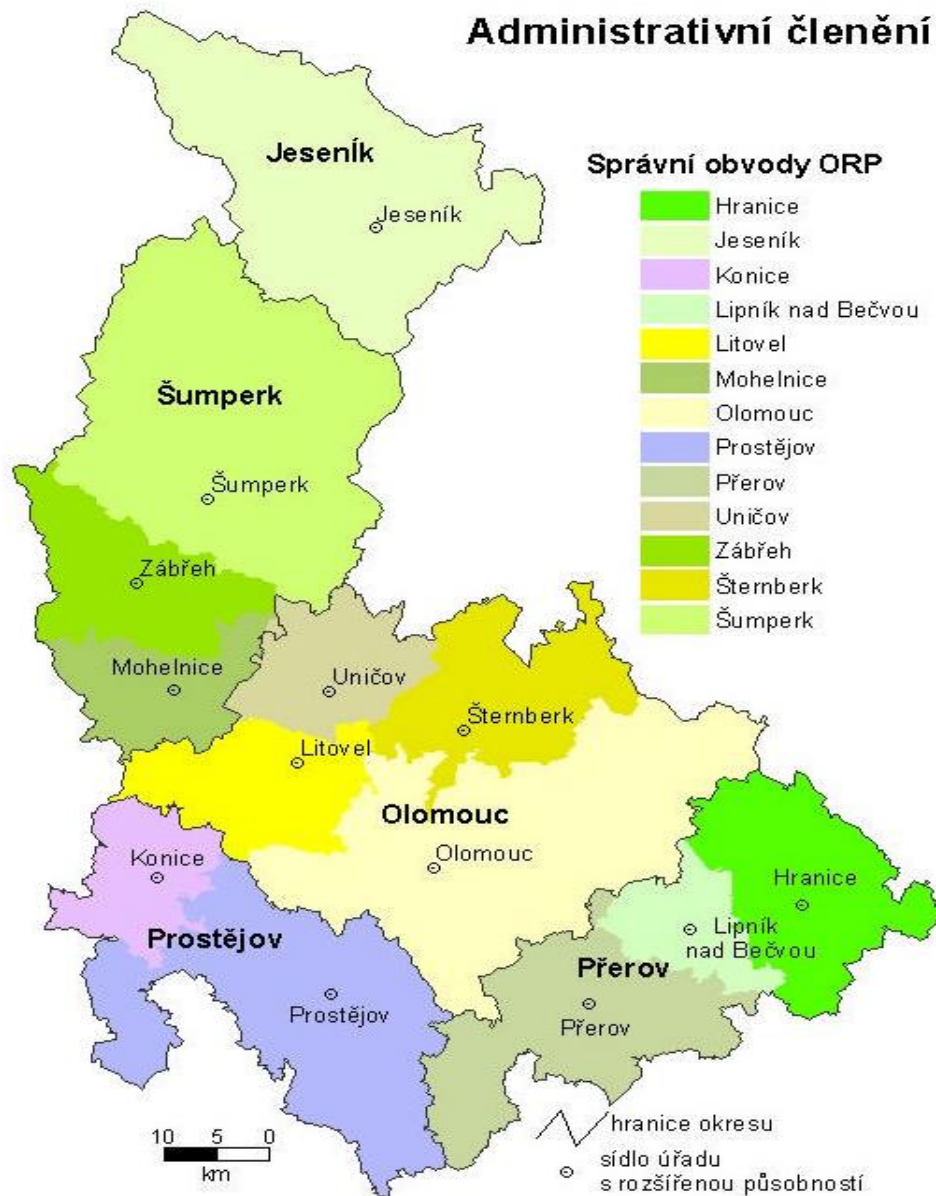
⁴⁷ stopnasilinadetch.cz: Slabikář. [online]. 2010 [cit. 2011-02-15]. Dostupné z WWW: < <http://stopnasilinadetch.cz/prohlizet-slabikar/> >.

Vážení čtenáři slabikáře, berete do ruky příručku, která je určena výhradně dospělým. Představuje Vám méně známé příklady interpersonálního násilí, kterými dítě bývá nejčastěji ohroženo v rodině které zanechávají na duši dítěte jizvy na celý život.

8 POPIS A ANALÝZA PREVENCE NÁSILÍ NA DĚTECH NA ŠUMPERSKU

Obrázek č. 1:

Administrativní členění kraje

Zdroj: www.mapy.cz

„Při zpracování analýzy kriminality se vycházelo především z dostupných statistických údajů Policie ČR a dále údajů o stavu obyvatel v kraji, které byly získány z internetového portálu Českého statistického úřadu. Přiřazení jednotlivých počtů obyvatel k jednotlivým obvodním oddělením bylo určeno na základě jejich územní působnosti s využitím Statistického lexikonu za rok 2005. Je třeba také poznamenat, že je Policie České republiky správ Severomoravského

kraje útvarem s územně vymezenou působností, která je prozatím odlišná od územně-správního uspořádání státní správy a územní samosprávy.

Na území Olomouckého kraje se tak jedná o celkové území v rozloze představující cca 5 266,77 km², s počtem 641 791 obyvatel.⁴⁸

Tab.4: Pořadí zatíženosti krajů (VÚSC) dle indexu nápadu celkové TČ (počet skutků na 10.000 obyvatel)

1	Praha	737,9
2	Ústecký	421,0
3	Středočeský	374,0
4	Liberecký	372,6
5	Karlovarský	347,4
6	Moravskoslezský	318,0
7	Jihomoravský	295,2
8	Plzeňský	278,1
9	Jihočeský	251,3
10	Královehradecký	248,1
11	Olomoucký	245,9
12	Pardubický	206,4
13	Vysočina	187,9
14	Zlínský	186,4

Zdroj: <http://www.olomouc.czso.cz>

Na území Olomouckého kraje působí pět okresních ředitelství Policie České republiky (Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov, Šumperk). Z pohledu celkového počtu trestné činnosti je okresní ředitelství Jeseník daleko pod průměrem (796 trestných činů). Naopak okresní ředitelství Olomouc převyšuje tento průměr dvojnásobně – 6 884 trestných činů (průměr za kraj – 3 147 trestných činů).⁴⁹

"Město Šumperk se zapojilo do Programu prevence kriminality na místní úrovni již v roce 1997 jako jedno z prvních měst v republice. V letech 1997 – 2009 bylo zrealizováno celkem 84 projektů z oblasti situační a sociální prevence, jakož i projekty soužící k informování občanů.

Strategie prevence kriminality navazuje na předchozí strategie a za cíl si klade chránit majetek a zdraví občanů města, snižovat majetkovou a násilnou

⁴⁸ csu.cz: ČSÚ, Olomouc [online]. 2010 [cit. 2010-11-09]. Dostupné z WWW: < <http://www.olomouc.czso.cz> >.

⁴⁹ csu.cz: ČSÚ, Olomouc [online]. 2010 [cit. 2010-11-09]. Dostupné z WWW: < <http://www.olomouc.czso.cz> >.

kriminalitu, omezovat příležitosti k páčání trestné činnosti na území města, zvyšovat pocit bezpečí občanů a snižovat míru a závažnost trestné činnosti. Jsou v ní definovány základní priority, principy a okruhy prevence kriminality.

Městský program prevence kriminality pro rok 2010 je koncipován na základě současné situace v oblasti kriminality, statistik a vychází z aktuálních zjištění a analýz.

Celý Městský program prevence kriminality - 2010, Šumperk je zaměřen na cílovou skupinu dětí a mládeže.

Na oddělení sociálně-právní ochrany dětí v Šumperku pracuje 12 zaměstnanců, z toho 3 kurátoři pro mládež. Ti pracují zejména s dětmi do 18-ti let, které mají výchovné problémy, dopouští se trestné činnosti nebo přestupků.

Preventivní informační skupina Policie ČR územní odbor Šumperk je významnou složkou v oblasti prevence kriminality. Preventivní činnost ÚO Policie ČR Šumperk je rozmanitá a soustavná. Na regionální úrovni pořádá policie řadu besed, přednášek, dny otevřených dveří či soutěží, zejména pro žáky základních školy a studující mládež. Pozornost je také věnována seniorům, na které se při plánování preventivních aktivit nezapomíná.

Preventivní informační skupina Policie ČR Šumperk poskytuje analytická data a podklady pro analýzu kriminality v regionu. Zástupci policie působí jak v Týmu pro mládež, tak v pracovní skupině prevence kriminality a rovněž v Komsí pro prevenci a bezpečnost města.⁵⁰

MVČR popisuje objekty prevence kriminality takto:⁵¹

- *kriminogenní faktory* - sociální prostředí, příčiny a podmínky kriminality;
- *potenciální či skuteční pachatelé trestné činnosti*;
- *potenciální či skutečné oběti trestných činů*.

---

⁵⁰ *Sumperk.cz :Dokumenty prevence kriminality* [online]. 2010 [cit. 2010-11-08]. Dostupné z WWW: < <http://www.sumperk.cz/cs/mesto-sumperk/prevence-kriminality/dokumenty-prevence-kriminality.html>>.

⁵¹ *Mvcr.cz: Bezpečnost a prevenci* [online]. 2010 [cit. 2011-02-08]. Dostupné z WWW: < <http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-519728.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>>.

Preventivní aktivity se uskutečňují na úrovni primární, sekundární a terciální.

1. Primární prevence zahrnuje především výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity zaměřené zejména na nejširší veřejnost. Zvláštní pozornost je zaměřena na pozitivní ovlivňování zejména děti a mládeže (využívání volného času, možnosti sportovního vyžití). Těžiště primární prevence spočívá v rodinách, ve školách a v lokálních společenstvích.

2. Sekundární prevence se zabývá rizikovými jedinci a skupinami osob, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti (specializovaná sociální péče), na sociálně patologické jevy (např. drogové a alkoholové závislosti, záškoláctví, povalečství, vandalismus, internetnické konflikty, dlouhodobá nezaměstnanost) a příčiny kriminogenních situací.

3. Terciální prevence spočívá v resocializaci kriminálně narušených osob (pracovní uplatnění vč. rekvalifikace, sociální a rodinné poradenství, pomoc při získávání bydlení ...). Jejím cílem je udržet dosažené výsledky předchozích intervencí a rekonstrukce nefunkčního sociálního prostředí.

Odpovědnost za oblast primární a sociální prevence spadá do působnosti rodiny, obce a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Sekundární a terciální prevence je s ohledem na odbornou náročnost jednotlivých aktivit záležitostí resortu Ministerstva práce a sociálních věcí a v některých souvislostech i Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva zdravotnictví. Ve specifické části populace působí i Ministerstvo obrany.

Nad všemi těmito sekcemi působí v hlavní roli Ministerstvo vnitra.

Prevence kriminality zahrnuje:⁵²

- **Sociální prevenci:** představuje aktivity ovlivňující proces socializace a sociální integrace a aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských

⁵²

Mvcr.cz: *Bezpečnost a prevence* [online]. 2010 [cit. 2011-02-08].
Dostupné z WWW: < <http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-519728.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>>.

a ekonomických podmínek, které jsou považovány za klíčové příčiny páchaní trestné činnosti. Efektivita sociální prevence je obtížně statisticky či ekonomicky měřitelná, lze na ni jen usuzovat, a to z hlediska odhadů sociálních perspektiv jedinců - objektů preventivního působení.

- **Situační prevenci:** staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Prostřednictvím opatření organizační, režimové, fyzické a technické povahy se snaží situační kriminogenní podmínky minimalizovat. Informační programy pro širokou veřejnost: jsou neméně důležitou složkou prevence kriminality upozorňující na nebezpečí ohrožení různými formami trestné činnosti a o možnostech ochrany před ní. Cílem je zvýšení informovanosti veřejnosti a motivace k aktivnímu přístupu k zajištění vlastní bezpečnosti a ochraně majetku.
- **Prevence viktimmnosti a pomoci obětem trestných činů:** představuje skupinové i individuální zdravotní, psychologické a právní poradenství, trénink v obranných strategiích a propagaci technických možností ochrany před trestnou činností.

*Krajské organizace působící v oblasti prevence kriminality:*⁵³

Přehled institucí, které působí na území Olomouckého kraje, přináší souhrnný

---

⁵³ *Mvcr.cz: Programy prevence kriminality* [online]. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupné z WWW: < <http://www.mvcr.cz/clanek/programy-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09OA%3d%3d>>.

přehled dosavadních aktivit subjektů majících v jakékoli podobě spojitost s preventivními aktivitami. Tento přehled využívá všech dostupných informačních zdrojů, které rozvádí do oborově souvisejících oblastí. Ve svém členění představuje přehled institucí nejen nestátní neziskové organizace, ale i orgány veřejné správy a další. Cílem této kapitoly je především provést určitou revizi sítě stávajících partnerských subjektů a představit jednotlivé organizace seřazené podle oblastí, místa výskytu a popisu prováděných aktivit.

Rámcově lze konstatovat, že je na území Olomouckého kraje poměrně rozsáhlé pokrytí preventivních služeb a organizací, které se v jakékoli podobě mohou na preventivních činnostech podílet. A to jak z pohledu primární prevence (sídla Pedagogicko-psychologické poradny Olomouckého kraje, občanských poraden, apod.), tak i z pohledu sekundární prevence (policie, orgány sociálně-právní ochrany, azylové domy, zařízení pro prevenci a léčbu drogových závislostí apod.) nebo terciární prevence (Probační a mediační služba ČR, vězeňská zařízení, pomoc obětem trestné činnosti, apod.).

Z preventivních aktivit orgánu sociálně-právní ochrany dětí převládá přednášková činnost na školách, pobytové akce pro děti s výchovnými problémy nebo neorganizovanou mládež, kontrola podávání alkoholu dětem a mladistvým ve spolupráci s Policií ČR.

Tab. 5: Linky důvěry působící v Olomouckém kraji

	Obec	Název subjektu	Adresa	Popis činnosti
1.	Olomouc	Středisko sociální prevence Olomouc, příspěvková organizace	Na Vozovce 622/26 Nová Ulice 779 00 Olomouc	terénní forma sociálních služeb, cílová skupina klientů - osoby v krizi, věková kategorie klientů - bez omezení věku

2.	Olomouc	Linka důvěry pro děti a mládež	při krizovém centru psychiatrické kliniky I. P. Pavlova 12, Olomouc	všední dny 16 - 6, víkendy, svátky nonstop
----	---------	--------------------------------	---	--

Zdroj: <http://www.mvcr.cz/clanek/programy-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09OA%3d%3d>.

Tab. 6: Pedagogicko-psychologické poradny Olomouckého kraje

	Obec	Adresa
1.	Olomouc	U Sportovní haly 1a, 772 00 Olomouc
2.	Přerov	Bří Hovůrkových 17, 750 00 Přerov
3.	Šumperk	Husitská 12, 787 01 Šumperk
4.	Jeseník	Rudná 383, 790 01
5.	Prostějov	Vrchlického 5, 796 01 Prostějov
6.	Mohelnice	Lidická 4, 789 85 Mohelnice

Zdroj: <http://www.mvcr.cz/clanek/programy-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09OA%3d%3d>.

Tab. 7: Subjekty poskytující pomoc obětem trestné činnosti

	Obec	Název subjektu	Adresa	Popis činnosti
1.	Olomouc	Bílý kruh bezpečí	Kateřinská 8, 772 00 Olomouc	Pomoc obětem trestných činů Standard –poradenství a nehmotná podpora Výjimečně v závažných Případech nadstandardní služby (např. doprovod k soudu, návštěva v nemocnici apod).
2.	Olomouc	Intervenční centrum Olomouckého kraje	Středisko sociální prevence Olomouc, Příspěvková organizace, Na Vozovce 26, 779 00 Olomouc	Pomoc a nehmotná podpora osobám ohroženým domácím násilím (psychologická, sociální, právní, organizační, morální). Zprostředkování navazujících sociálních a souvisejících služeb.

Zdroj: www.mvcr.cz

Tab. 8 :Občanské poradny v Olomouckém kraji

	Obec	Název subjektu	Adresa	Popis činnosti
1.	Olomouc	Poradna Bílého kruhu bezpečí, o.s., Olomouc	Kateřinská 62/8 Olomouc 779 00 Olomouc	ambulantní a terénní formy sociálních služeb, cílová skupina klientů - oběti domácího násilí, oběti obchodu s lidmi, oběti trestné činnosti, osoby v krizi

2.	Olomouc	Poradna pro ženy a dívky – Olomouc	Občanské sdružení ONŽ - pomoc a poradenství pro ženy a dívky Remešova 1106/1 Olomouc 779 00 Olomouc	Formy poskytování sociálních služeb: ambulantní a terénní formy sociálních služeb, cílová skupina klientů - děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy, oběti domácího násilí, osoby v krizi, rodiny s dítětem/děťmi
3.	Olomouc	Poradenské centrum sociálních služeb Olomouckého kraje, Příspěvková organizace	Žilinská 126/7 Nová Ulice 779 00 Olomouc	ambulantní forma sociálních služeb, cílová skupina klientů - děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy, oběti domácího násilí, osoby v krizi, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, rodiny s dítětem/děťmi
4.	Šumperk	Poradna pro ženy a dívky - Šumperk	Občanské sdružení ONŽ pomoc a poradenství pro ženy a dívky Šmeralova 527/2 Šumperk	ambulantní a terénní formy sociálních služeb, cílová skupina klientů - děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené spol. nežádoucími jevy, oběti domácího násilí, osoby v krizi, i

Zdroj: <http://www.mvcr.cz/clanek/programy-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09OA%3d%3d>>

Tab. 9: Subjekty poskytující pomoc obětem trestné činnosti

	Obec	Název subjektu	Adresa	Popis činnosti
1.	Olomouc	Bílý kruh bezpečí	Kateřinská 8, 772 00 Olomouc	Pomoc obětem trestných činů Standard –poradenství a nehmotná podpora Výjimečně v závažných Případech nadstandardní služby (např. doprovod k soudu, návštěva

				v nemocnici apod).
2.	Olomouc	Intervenční centrum Olomouckého kraje	Středisko sociální prevence Olomouc, Příspěvková organizace, Na Vozovce 26, 779 00 Olomouc	Pomoc a nehmotná podpora osobám ohroženým domácím násilím (psychologická, sociální, právní, organizační, morální). Zprostředkování navazujících sociálních a souvisejících služeb.

Zdroj: <http://www.mvcr.cz/clanek/programy-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09OA%3d%3d>.

Tab. 10: Školská a zdravotnická zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy a zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

	Obec	Název subjektu	Adresa	Popis činnosti
1.	Olomouc- Svatý kopeček	Dětský diagnostický ústav, SVP, ZŠ a ŠJ	Ústavní 9, PSČ 772 00	Školské zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy nezletilých dětí
2.	Olomouc	Sdružená zařízení pro péči o dítě v Olomouci	Olomouc, U dětského domova 269	Zdravotnické zařízení pro výkon ústavní výchovy pro děti do 3 let věku + zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
3.	Olomouc	Středisko sociální prevence Olomouc, příspěvková organizace	Olomouc, Na Vozovce 26	Zařízení Sociálně-právní ochrany dětí: Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Zařízení sociálně výchovné činnosti. Zařízení odborného poradenství pro péči o děti. Zařízení pro výkon pěstounské péče. Výchovně rekreační tábory. Sociální služby: Krizová pomoc, Azylové domy, Intervenční centra, Telefonická krizová pomoc, Sociální poradenství Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
4.	Šumperk	Výchovný ústav, DDŠ, ZŠ a SŠ	Šumperk, Vyhlídka 1	Školské zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy nezletilých dětí

Zdroj mvcr.cz : Programy prevence kriminality.

Tab. 10: Vězeňská zařízení

	Obec	Název subjektu	Adresa	Popis činnosti
1.	Olomouc	Vazební věznic Olomouc	Švermova 2 pošt.úřad 1 příhrádka 84	Zajištění výkonu trestu odnětí svobody

2.	Mírov	Věznice Mírov	789 53 Mírov PO BOX 1	Zajištění výkonu trestu odnětí svobody
----	-------	---------------	--------------------------	---

Zdroj mvcr.cz : Programy prevence kriminality

Oblasti AKČNÍHO PLÁNU HIPOP⁵⁴

„HIPOP“, které v sobě vyjadřuje pět základních okruhů obecných cílů schválené Strategie. Jsou jimi: - Hodnocení, - Informovanost, - Podpora, - Odbornost a - Partnerství.

Cílem Akčního plánu je rozvést tyto prioritní oblasti do podoby jednotlivých opatření, která pomohou konkretizovat způsob plnění s určením časového rámce, partnerů i ověřitelných indikátorů výstupů. Význam Akčního plánu spočívá nejen ve stanovení co nejefektivnějších postupů, kterými můžeme dosáhnout vytyčených cílů, ale také v ověření výstupů procesu strategického plánování.

1. Hodnocením pro účely tohoto Akčního plánu rozumíme odpovídající evaluaci projektů prevence kriminality. Tedy takové stanovení hodnot, které přispějí k odpovídajícímu sledování projektových záměrů, případných změn, či dosažených výsledků.

2. Informovaností je myšleno maximální zvýšení odpovídající úrovně informování jak odborné, tak i laické veřejnosti ve vztahu k prevenci kriminality.

3. Oblastí Podpora je míněna podpora finančního charakteru, tedy nastavení takových mechanismů, které přispějí k rozvoji preventivní politiky v grantovém a dotačním měřítku.

4. Odborností je míněn rozvoj dalšího vzdělání, zejména zvýšení odborné úrovně, znalostí i zkušeností realizátorů preventivních aktivit. Pozornost je zaměřena také k projektovým manažerům a osobám, kteří se v jakékoli podobě na preventivních aktivitách mohou podílet.

⁵⁴

sumperk.cz: Dokumenty prevence kriminality [online]. 2010 [cit. 2011-02-10].
Dostupné z WWW: < <http://www.sumperk.cz/cs/mesto-sumperk/prevence-kriminality/dokumenty-prevence-kriminality.html>>.

5. Oblast s názvem Partnerství nastavuje mechanismy profesní a oborové spolupráce na místní i mezinárodní úrovni.

Prevence kriminality Olomouckého kraje, která byla nastavena již dříve schválenou Strategií prevence kriminality Olomouckého kraje na období 2006 - 2010, dostává prostřednictvím Akčního plánu přesnější rámec a vymezení pro naplnění svých strategických cílů. Akční plán jako nástroj strategického plánování nahlíží na jednotlivé oblasti strategie konkrétnějším způsobem. Definuje podmínky, které umožní naplnit stanovené závazky a potřeby dalšího rozvoje prevence kriminality.

Vypracovaná opatření Akčního plánu vyjadřují zájem Olomouckého kraje nastavit především funkční model prevence kriminality, který umožní systémové přerozdělování finančních prostředků a rozvoj dalších podpůrných aspektů, zejména pak odbornosti, spolupráce a vzájemné informovanosti."

Cílem modelu prevence kriminality je zaručit optimální podmínky pro rozvoj preventivní politiky na území Olomouckého kraje. Na principu participace dojde k podpoře rozvoje spoluúčasti jednotlivých subjektů a místních samospráv na řešení bezpečnostních rizik v regionech. Na principu garance dojde k zajištění účelnosti a komplexnosti prováděných opatření v jejich realizaci.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo ukázat na strastiplnou cestu životem dětí, které musely, nebo stále musejí domácí týrání snášet, a to v té nejhorší podobě, tedy od svých vlastních rodičů.

Dále jsem chtěla upozornit na různé typy týrání, protože mnoho lidí žije v nevědomosti nebo spíše v nezájmu, a proto neví, jak poznat domácí násilí, nebo-li syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte.

Hlavním cílem je položit myšlenkový základ pro účinnou prevenci v oblasti týrání dětí, kdy této prevenci porozumíme jen tehdy, když porozumíme tomu, co je příčinou týrání dětí.

Touto prací jsem zjistila, že na Šumpersku působí řada institucí a organizací působících v prevenci násilí na dětech. Jsou to např.: Poradna pro ženy a dívky, Pedagogicko-psychologická poradna, ale poradny typu Poradna bílého kruhu bezpečí, Intervenční centrum Olomouckého kraje, jsou až ve vzdáleném Olomouci, což může pro nějaké rodiny být problém, z důvodů malých finančních prostředků na dopravu. Proto bych byla osobně pro, aby se zřídily třeba jen pobočky těchto institucí v Šumperku, aby byli ihned „po ruce“, když by k násilí došlo nebo hrozilo.

Mnoho preventivních programů na Šumpersku je mířeno ve většině případů na prevenci násilí na ženách a dívkách nebo na seniorech, ale co se dětí věkové kategorie do 18 let týče, je množství programů nedostatečné, z důvodů mi neznámých, protože mi tuhle otázku nikdo nezodpověděl.

Ale když to vezmeme z hlediska celé ČR, je prevence násilí na dětech dostačující a doufejme, že se bude stále zvyšovat kvalita preventivních programů.

SEZNAM POUŽITÉ BIBLIOGRAFIE

ŠANDEROVÁ, Jadwiga . *Jak číst a psát odborný text*. 1. Praha : Sociologické nakladatelství (Slon), 2005. 209 s. ISBN 80-86429-40-7.

GJURIČOVÁ Šárka; KOCOURKOVÁ, Jana; KOUTEK, Jiří . *Podoby násilí*. 1. Praha : Vyšehrad, 2000. 104 s. ISBN 80-7021-416-3.

DYTRYCH, Zdeněk, et al. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. Praha : Grada Publishing, 1995. 248 s. ISBN 80-7169-192-5.

MATĚJČEK, Zdeněk; DYTRYCH, Zdeněk. *Děti, rodina a stres*. 1. Praha : Galén, 1994. 214 s. ISBN 80-85824-06-X.

VODÁČKOVÁ, Daniela , et al. *Krizová intervence*. [s.l.] : Portál, s. r. o., 2003. 520 s. ISBN 80-7178-696-9.

MATOUŠEK, Oldřich, et al. *Sociální práce v praxi*. 2. [s.l.] : Portál, s. r. o., 2010. 352 s. ISBN 978-80-7367-818-0.

MATOUŠEK, Oldřich; PAZLAROVÁ, Hana. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. 1. [s.l.] : Portál, s. r. o., 2010. 184 s. ISBN 978-80-7357-276-1

KRAUSOVÁ, Lucie ; NOVOTNÁ, Věra. *Sociálně-právní ochrana dětí*. 1. Praha : ASPI, 2006. 228 s. ISBN 80-7357-214-1.

DYTRYCH, Zdeněk. *Mladé rizikové rodiny : Psychická a sociální situace mladých rizikových rodin*. Praha : Novinář, 1987. 114 s.

DVOŘÁKOVÁ, Blanka. *Sociálněpatologické jevy*. 2. Brno : Drom, 2004. 90 s. ISBN 80-903472-4-X.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Dítě a rodina : v psychologickém poradenství*. 1. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1992. 223 s. ISBN 80-04-25236-2.

DUNOVSKÝ, Jiří, et al. *Problematika dětských práv*. 1. Havlíčkův Brod : Grada Publishing, 2005. 252 s. ISBN 80-247-1201-6.

DAVID, Roman . *Práva dítěte*. 1. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 1999. 175 s. ISBN 80-7182-076-8.

DUNOVSKÝ, Jiří, et al. *Problematika dětských práv*. 1. Havlíčkův Brod : Grada Publishing, 2005. 252 s. ISBN 80-247-1201-6.

SLANÝ J.2008: *Syndrom CAN (Syndrom týraného dítěte)*, 1.vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě 2008. 156 s.ISBN 978-80-7368-474-7

Použité internetové zdroje:

Ospod.info:Co je ospod? [online]. 2010[cit. 2011-02-15].
Dostupné z WWW: <[http:// www.ospod.info](http://www.ospod.info) />.

stopnasilinadetech.cz:O kampani [online]. 2010[cit. 2011-02-15].
Dostupné z WWW:<<http://stopnasilinadetech.cz/o-kampani> />.

Linkabezpeci.cz:Sdružení Linka bezpečí[online]. 2010 [cit. 2010-11-21].
Dostupné z WWW: < <http://www.linkabezpeci.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=194> />.

Donalinka.cz: Základní informace[online]. 2010 [cit. 2010-11-21].Dostupné z WWW:
< http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=348/>.

Nasedite.cz:Linka právní pomoci [online]. 2010 [cit. 2010-12-10].
Dostupné z WWW: < <http://www.nasedite.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=232>>.

Bkb.cz :Poslání a činnosti[online]. 2010 [cit. 2010-12-10]. Dostupné z WWW:
< http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=240>.

csu.cz: ČSÚ, Olomouc [online]. 2010 [cit. 2010-11-09].
Dostupné z WWW: < <http://www.olomouc.czso.cz>>.

Sumperk.cz :Dokumenty prevence kriminality [online]. 2010 [cit. 2010-11-08].
Dostupné z WWW: < <http://www.sumperk.cz/cs/mesto-sumperk/prevence-kriminality/dokumenty-prevence-kriminality.html>>.

Mvcr.cz: Bezpečnost a prevenci [online]. 2010 [cit. 2011-02-08].Dostupné z WWW:
< <http://www.mvcr.cz/clanek/prevence519728.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>>.